

PRÁVNICKÁ FAKULTA MASARYKOVY UNIVERZITY

Obor Právo a právní věda

Katedra mezinárodního a evropského práva

Magisterská práce

**Všeobecný systém preferencí v právu WTO a jeho
provedení v právu EU**

Veronika Vostalová

2015/2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Všeobecný systém preferencí v právu WTO a jeho provedení v právu EU zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně, dne 5. 3. 2016

.....
Veronika Vostalová

Poděkování

V první řadě bych chtěla poděkovat vedoucímu této práce JUDr. Jiřímu Valdhansovi, Ph.D. za ochotný přístup, podporu a cenné připomínky. Dále chci poděkovat svým rodičům za podporu a trpělivost nejen při tvorbě mé diplomové práce, ale i během celých studií.

Anotace

Tato diplomová práce se věnuje problematice všeobecného systému preferencí v právu Světové obchodní organizace a jeho provedení v právu Evropské unie. Jejím cílem je přinést komplexní analýzu systému všeobecných celních preferencí Evropské unie, který je v současnosti uplatňován na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012. Nadto se práce zabývá souladem systému všeobecných celních preferencí Evropské unie s pravidly Světové obchodní organizace, které tvoří právní rámec pro jednotlivé systémy celních preferencí uplatňované rozvinutými zeměmi.

Klíčová slova

Systém všeobecných celních preferencí, GSP, Světová obchodní organizace, rozvojové země, Evropská unie, zmocňovací doložka, celní preference

Abstract

This thesis is dedicated to the issue of generalised system of preferences in the law of World Trade Organization and its implementation made by European Union. The aim of this work is to make complete analysis of European Union's generalised system of preferences which is currently based on Regulation (EU) No. 978/2012 of the European Parliament and of the Council. Moreover, the thesis addresses conformity of European Union's generalised system of preferences with the law of World Trade Organization that provides the legal framework for individual systems of tariff preferences established by developed countries.

Key words

Generalised System of Preferences, GSP, World Trade Organization, developing countries, European Union, Enabling clause, tariff preferences

Seznam použitých zkratk

CACM	Central American Common Market	Společný trh Střední Ameriky
EBA	Everything but Arms	Vše kromě zbraní
ES	Evropské společenství	
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli	
EU	Evropská unie	
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GSP	Generalised System of Preferences	Všeobecný systém preferencí
GSP+	Generalised System of Preferences Plus	Zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných
ILO	International Labour Organization	Mezinárodní organizace práce
ITO	International Trade Organization	Mezinárodní obchodní organizace
MFN	Most Favoured Nation	(Doložka) nejvyšších výhod
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie	
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development	Konference OSN o obchodu a rozvoji
WTO	World Trade Organization	Světová obchodní organizace

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	HISTORIE A VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY GSP V RÁMCI GATT/WTO	11
2.1	VZNIK GATT A JEHO VÝSTAVBOVÉ PRINCIPY	12
2.1.1	<i>Výstavbové principy GATT.....</i>	<i>12</i>
2.1.2	<i>Výjimky z principu nejvyšších výhod .....</i>	<i>13</i>
2.2	POSTAVENÍ ROZVOJOVÝCH ZEMÍ PO PŘIJETÍ GATT	14
2.3	ČÁST IV GATT A ZÁSADA NERECIPROCITY	15
2.4	VÝVOJ V RÁMCI UNCTAD	16
2.4.1	<i>Prebischův plán.....</i>	<i>16</i>
2.4.2	<i>Druhá konference UNCTAD .....</i>	<i>18</i>
2.5	ROZHODNUTÍ O GSP Z ROKU 1971	18
2.6	ZMOCŇOVACÍ DOLOŽKA	19
2.7	VZNIK WTO	20
3	VŠEOBECNÝ SYSTÉM CELNÍCH PREFERENCÍ ES/EU	21
3.1	FUNGOVÁNÍ GSP V LETECH 1971 – 1994.....	21
3.1.1	<i>Země zařazené do GSP v letech 1971 – 1994.....</i>	<i>22</i>
3.1.2	<i>Hlavní rysy GSP .....</i>	<i>23</i>
3.1.3	<i>Dílčí změny během období 1971 – 1994.....</i>	<i>26</i>
3.1.4	<i>Problematické aspekty GSP .....</i>	<i>26</i>
3.2	FUNGOVÁNÍ GSP V LETECH 1995 – 2005	28
3.2.1	<i>Země zařazené do GSP.....</i>	<i>28</i>
3.2.2	<i>Hlavní rysy GSP v letech 1995 – 2005.....</i>	<i>29</i>
3.2.3	<i>Zvláštní režimy v rámci GSP .....</i>	<i>32</i>
3.2.4	<i>Případ EC Tariff Preferences.....</i>	<i>35</i>
3.2.5	<i>Zhodnocení fungování GSP v letech 1995 – 2005.....</i>	<i>37</i>
3.3	FUNGOVÁNÍ GSP V LETECH 2006 – 2013	37
3.3.1	<i>Režimy poskytované v rámci GSP .....</i>	<i>39</i>
3.3.2	<i>Další rysy GSP .....</i>	<i>41</i>
3.3.3	<i>Změny dle nařízení č. 732/2008.....</i>	<i>43</i>
3.3.4	<i>Zhodnocení fungování GSP v letech 2006 – 2013.....</i>	<i>44</i>
4	FUNGOVÁNÍ SOUČASNÉHO GSP	45
4.1	OBEČNÝ REŽIM	45
4.1.1	<i>Produktové pokrytí GSP .....</i>	<i>46</i>

4.1.2	<i>Graduace</i>	46
4.2	GSP+.....	47
4.2.1	<i>Produktové pokrytí GSP+</i>	49
4.2.2	<i>Země zvýhodněné v rámci GSP+</i>	49
4.3	EBA	49
4.4	DALŠÍ ZMĚNY	50
4.5	ZHODNOCENÍ REVIDOVANÉHO GSP.....	50
5	SOULAD SOUČASNÉHO GSP S PRÁVNÍ ÚPRAVOU V RÁMCI WTO	53
5.1	OBEČNÝ REŽIM GSP	54
5.2	GSP+.....	54
5.2.1	<i>Pravidla vymezená Odvolacím orgánem WTO a jejich aplikace na režim GSP+...</i>	55
5.2.2	<i>Problematické aspekty GSP+</i>	56
5.3	EBA	59
6	ZÁVĚR	61
7	SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	64
7.1	KNIŽNÍ PUBLIKACE	64
7.2	ODBORNÉ ČLÁNKY	64
7.3	ELEKTRONICKÉ PRAMENY	68
7.4	PRÁVNÍ PŘEDPISY	70
8	PŘÍLOHY	74
8.1	PŘÍLOHA Č. 1: ZEMĚ VYLOUČENÉ Z GSP	74
8.2	PŘÍLOHA Č. 2: ZEMĚ ZAŘAZENÉ DO REŽIMU GSP	76
8.3	PŘÍLOHA Č. 3: ZEMĚ ZAŘAZENÉ DO REŽIMU GSP+	77
8.4	PŘÍLOHA Č. 4: ZEMĚ ZAŘAZENÉ DO REŽIMU EBA.....	78
8.5	PŘÍLOHA Č. 5: PREFERENČNÍ DOVOZ V RÁMCI GSP	79

1 Úvod

Současný mezinárodní obchodní systém je ovládán myšlenkou, že ekonomického rozvoje lze nejlépe dosáhnout prostřednictvím liberalizace mezinárodního obchodu. Hospodářského růstu má být tudíž docíleno zavedením nediskriminačních pravidel mezinárodního obchodu, postupným snižováním celních tarifů a odstraňováním jiných, netarifních překážek obchodu. Zvolená regulace mezinárodního obchodního systému od počátku nevyhovovala rozvojovým zemím, které byly přesvědčeny o tom, že pravidla týkající se ekonomicky vyspělých států nemohou být bez dalšího uplatňována tam, kde existuje výrazná ekonomická nerovnováha. Požadavkem rozvojových zemí proto bylo zohlednění jejich specifického postavení. Tento požadavek silně zaznívá i dnes, kdy přibližně dvě třetiny z více než 150 členů Světové obchodní organizace (dále jen „WTO“) jsou rozvojovými zeměmi.¹ Nejvýraznějším prvkem preferenčního zacházení s rozvojovými zeměmi se stal všeobecný systém celních preferencí (dále jen „GSP“), který je obchodně politickým opatřením, v jehož rámci poskytují rozvinuté země či jejich uskupení rozvojovým zemím jednostranně zvýhodněný přístup na své trhy. Takové preferenční zacházení představuje zřejmý zásah do základních principů, na kterých WTO stojí, a proto musel být jeho vznik reflektován i v právu WTO. V okamžiku, kdy mezinárodní společenství reagovalo na tuto situaci a uvedlo preferenční zacházení s rozvojovými zeměmi do souladu s pravidly mezinárodního obchodu, začaly některé vyspělé země vytvářet vlastní programy GSP.

Evropské společenství (dále jen „ES“), předchůdce Evropské unie, zavedlo vlastní systém preferencí jako první z rozvinutých zemí již v roce 1971. GSP Evropské unie (dále jen „EU“) je považován za nejvýznamnější a nejštědřejší systém celních preferencí, který je rozvinutými zeměmi poskytován. Cílem této diplomové práce je proto analýza GSP EU. GSP EU byl v minulosti často

---

¹ Understanding the WTO: Developing countries. Overview. *World Trade Organization* [online]. World Trade Organization, 2015 [cit. 22. 11. 2015].

kritizován, a to z důvodu jeho rozpornosti s právem WTO a také jeho nedostatečných výsledků, neboť se hospodářská situace rozvojových zemí navzdory čtyřicetiletému fungování GSP výrazným způsobem nezměnila. Od 1. 1. 2014 je na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012² uplatňován nový GSP. Revidovaný GSP má dle názoru EU přispět k efektivnějšímu uplatňování preferenčního režimu, které bude více reflektovat individuální potřeby jednotlivých rozvojových zemí a umožní tak naplnění cílů GSP, tj. stabilní rozvoj těchto zemí a jejich postupné zapojování do mezinárodního obchodu v souladu s pravidly WTO. S ohledem na toto tvrzení představuje jádro práce analýza nového režimu celních preferencí EU a jeho právního souladu s právem WTO.

Na základě výše uvedeného cíle bude autorka práce směřovat k potvrzení či vyvrácení následující hypotézy:

„GSP EU je plně kompatibilní s právem WTO a pružněji reaguje na potřeby rozvojových zemí.“

V práci je počítána převážně empiricko-analytická metoda a deduktivní přístup. Vzhledem k zaměření práce na vývoj GSP je v práci využita rovněž komparativní metoda.

Práce je koncipována do šesti kapitol. Úvodní část představuje danou problematiku, stanovuje cíle práce a použitou metodologii. Druhá kapitola se věnuje právnímu zakotvení GSP v rámci WTO, přičemž zachycuje nejvýznamnější milníky při jeho utváření. Další kapitola se věnuje vývoji GSP ES/EU od jeho vzniku v roce 1971 do roku 2013, se zaměřením na specifické charakteristiky jednotlivých cyklů. Na tuto část navazuje stěžejní část práce v podobě čtvrté kapitoly, která rozebírá v současnosti uplatňovaný GSP a zaměřuje se na změny učiněné dle nařízení č. 978/2012. Pátá kapitola se věnuje souladu současného GSP EU s pravidly WTO. V závěru práce bude na základě

---

² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008.

studia a analýzy získaných údajů potvrzena nebo vyvrácena výše uvedená hypotéza a shrnuty poznatky získané během zpracovávání textu.

2 Historie a vývoj právní úpravy GSP v rámci GATT/WTO

Rozvojové země již v rámci utváření mezinárodního obchodního systému argumentovaly tím, že zemím, které nejsou rovnoprávné ve smyslu své úrovně rozvoje a ekonomických schopností, by měl být udělen preferenční režim, který by kompenzoval jejich komparativní nevýhody v porovnání se zeměmi rozvinutými. Multilaterální obchodní jednání byla vedena v rámci Ekonomické a sociální rady OSN, která v roce 1946 vyzvala k založení Mezinárodní obchodní organizace (ITO). Jednání o jejím založení byla vedena v New Yorku a v Ženevě v roce 1947 a v Havaně v roce 1948. Jednání v Ženevě mělo za cíl vytvoření Charty Mezinárodní obchodní organizace, vypracování systému snížení celních tarifů a přípravu dohody o clech a tarifech.³ Ačkoliv všeobecná dohoda o tarifech a clech a o snížení tarifů byla připravena do konce roku 1947, práce na Chartě byly posunuty až na jednání v roce 1948 v Havaně. V rámci této konference bylo poprvé diskutováno preferenční zacházení s rozvojovými zeměmi. Rozvojová agenda představovala významnou část jednání, kdy rozvojové země tvrdily, že návrh charty bere v potaz pouze zájmy rozvinutých zemí a maří šance chudých zemí na rozvoj.⁴ Rozvojové země požadovaly uznání svého speciálního postavení, a proto přispěly k sepsání dvou kapitol Havanské charty⁵, které braly v potaz jejich specifické potřeby.⁶ Ke vzniku Mezinárodní obchodní organizace nakonec nedošlo, protože její charta nebyla ratifikována USA a dalšími zeměmi. Z toho důvodu musely rozvojové země směřovat veškeré své snahy o uznání jejich specifického postavení v rámci Všeobecné dohody o clech a obchodu.

---

³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, s. 63.

⁴ SRINIVASAN, N. Thirukodikaval. Developing Countries in the World Trading System: From GATT, 1947, to the Third Ministerial Meeting of WTO, 1999. *The World Economy* [online]. 1999, č. 22(8), s. 6.

⁵ První se týkala ekonomického rozvoje a rekonstrukce, druhá mezivládními dohodami o primárních komoditách.

⁶ KISHORE, Pallavi. Special and Differential Treatment in the Multilateral Trading System. *Chinese Journal of International Law* [online]. 2014, č. 13(2), s. 369.

2.1 Vznik GATT a jeho výstavbové principy

Komplikovaný a dlouhotrvající proces přijímání Havanské charty a zájem států na snížení cel vedl k řešení, kdy měla být prozatímně uvedena v platnost Všeobecná dohoda o clech a obchodu (dále jen „GATT“), která bude upravovat otázku snížení cel do vzniku Mezinárodní obchodní organizace. Závaznost takto vzniklého provizorního systému byla zajištěna Protokol o prozatímní použitelnosti GATT, který vstoupil v platnost dne 1. 1. 1948.

2.1.1 Výstavbové principy GATT

Preamble GATT stanovila jako svůj cíl zvýšení životní úrovně, zajištění plné zaměstnanosti a rozsáhlého a stále vzrůstajícího reálného důchodu a účinné poptávky, rozvinutí plného užívání světových zdrojů a dále rozšíření výroby a výměny zboží, kdy těchto cílů má být dosaženo uzavřením recipročních a vzájemně výhodných dohod, které mají směřovat k podstatnému snížení cel a jiných překážek obchodu a k odstranění diskriminace v mezinárodním obchodě.⁷ Základní stavební kámen GATT představuje zásada nediskriminace naplněná dvěma výstavbovými principy, které mají zajistit spravedlivé podmínky soutěže pro obchodování se zbožím, a to principem nejvyšších výhod a principem národního zacházení.

Všeobecná doložka nejvyšších výhod (*most-favoured-nation*, MFN) je upravena v článku I GATT. Doložka zakládá povinnost rovného zacházení s obdobnými výrobky, které pocházejí z území ostatních smluvních států GATT. Stát je tak povinen ihned a bezpodmínečně přiznat tytéž výhody, přednosti, výsady a osvobození, které přiznal či v budoucnu přizná jakémukoliv výrobku, který pochází z kteréhokoliv členského státu a lze ho považovat za výrobek obdobný (*like product*). To znamená, že v okamžiku, kdy smluvní stát sníží obchodní bariéru nebo úplně otevře svůj trh, musí udělat to stejné vůči obdobnému zboží všech svých obchodních partnerů, které jsou smluvními státy GATT. Tento princip se vztahuje nejen na cla a dávky, které jsou ukládány při

---

⁷ Vládní vyhláška č. 59/1948 Sb., kterou se uvádí v prozatímní platnost Všeobecná dohoda o clech a obchodu ze dne 30. října 1947. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 11. 2015].

dovozu nebo vývozu, ale i na způsob jejich vybírání a na pravidla a formality s nimi spojenými.⁸ Doložka nejvyšších výhod tak zajišťuje, že výhody plynoucí z liberalizace světového obchodu jsou uplatněny vůči všem smluvním státům GATT.

Princip nejvyšších výhod je propojen s principem **národního zacházení**, který je zakotven v čl. III GATT. Podle něho se na dovezené či domácí zboží nesmějí vztahovat žádná pravidla ani uvalit daně či poplatky, které by měly za cíl chránit domácí produkci. Dovezené zboží nesmí přímo či nepřímo podléhat opatřením, která by byla přísnější než tatáž opatření pro domácí výrobky. Těmito opatřeními mohou být vnitřní daně, ostatní vnitřní dávky a vnitřní předpisy.⁹

2.1.2 Výjimky z principu nejvyšších výhod

Z doložky nejvyšších výhod byly připuštěny různé druhy výjimek, které jsou reakcí na realitu mezinárodního obchodu a zájmy států.

První skupinu výjimek představují tzv. „*grandfathers preference*“ uvedené v čl. I, které znamenají, že mezi státy mohou být zachovány preference v oblasti dovozních cel nebo dávek, které mají souvislost s historickými vazbami smluvních států GATT a které mohou být uplatněny, nepřesahují-li určité stanovené meze a ostatní podmínky stanovené GATT.

Druhá skupina výjimek je uvedena v čl. XXIV, který za určitých podmínek povoluje vytváření oblastí volného obchodu a celních unií.

Jako další výjimky z doložky nejvyšších výhod lze uvést výjimky na základě čl. VI v podobě antidumpingových a vyrovnávacích cel, dále výjimky z pravidla nediskriminace dle čl. XIV, bezpečnostní výjimky dle čl. XX a ochranná opatření dle čl. XIX.¹⁰

Pro účely této práce je nejvýznamnější výjimkou z doložky nejvyšších výhod výjimka v podobě zacházení s rozvojovými a nejméně rozvinutými státy, která se postupně konstituovala a umožnila vůči rozvojovým zemím uplatňovat preferenční režimy, včetně GSP.

---

⁸ čl. I:1 vyhlášky č. 59/1948 Sb.

⁹ čl. III: 1 vyhlášky č. 59/1948 Sb.

¹⁰ ROZEHNALOVÁ, op. cit., s. 79.

2.2 Postavení rozvojových zemí po přijetí GATT

Rozvojovým zemím se v rámci GATT zdaleka nepovedlo prosadit takové výhody, které by pro ně plynuly z přijetí Havanské charty, což bylo způsobeno zejména tím, že veškeré své ambice směřovaly do mezinárodní organizace, která nakonec nebyla vytvořena. V době přijetí GATT nebyla v jejím textu vůbec reflektována hospodářská situace rozvojových zemí, na které dopadala stejná pravidla jako na ostatní smluvní strany. Za částečný úspěch lze považovat přijetí revidovaného článku XVIII GATT, který zajišťuje zemím, jejichž hospodářství může zajistit jenom nízkou životní úroveň, možnost přechodně se odchýlit od dalších ustanovení GATT.¹¹ Rozvojovým zemím tak byla umožněna ochrana rozvíjejícího se průmyslu. Toto ustanovení nicméně bylo pro rozvojové země pouze malou útěchou a jen utvrdilo jejich přesvědčení o tom, že GATT měla naplňovat potřeby rozvinutých zemí, a to často ke škodě těch rozvojových.¹²

Přesto ke konci 50. let začaly rozvojové země hrát významnější roli v mezinárodním obchodním systému. Ačkoliv přistoupily na pravidla liberalizace, stále namítaly, že takto koncipovaný obchodní systém byl primárně vytvořen ku prospěchu rozvinutých zemí a jeho skutečným záměrem nebylo dosažení rovnosti, jak bylo předesíláno.¹³ Jejich protesty již získávaly více pozornosti, což vedlo v roce 1958 k vytvoření panelu ekonomických expertů¹⁴. Haberlerova zpráva, která vzešla z činnosti panelu, byla pro diskuzi rozvojové politiky v rámci GATT zásadní.¹⁵ Obsahovala názor, že rozvojové země zaostávají v hospodářském růstu, jejich příjmy z exportu jsou nedostatečné a že významný problém představují obchodní bariéry rozvinutých zemí.¹⁶ Ačkoliv uznala problémy rozvojových zemí, chyběly praktické kroky, které mohly jejich situaci změnit. Přesto bylo jejím

---

¹¹ čl. XVIII:4 vyhlášky č. 59/1948 Sb.

¹² COLE, N. Anthony. Labor Standards and the Generalized System of Preferences: The European Labor Incentives. *Michigan Journal of International Law* [online]. 2003, č. 25(1), s. 183.

¹³ Tamtéž, s. 184.

¹⁴ Panelu předsedal profesor Gottfried Haberler.

¹⁵ DOS SANTOS, Norma Breda; CUNHA, Raphael; FARIAS, Rogério. Generalized System of Preferences in General Agreement on Tariffs and Trade/ World Trade Organization: History and Current Issues. *Journal of World Trade* [online]. 2005, č. 39(4), s. 642.

¹⁶ KECK, Alexander; LOW, Patrick. Special and Differential Treatment in the WTO: Why, When and How? [online]. *World Trade Organization: Economic Research and Statistics Division*. 2004, s. 4.

přínosem vytvoření morální podpory zaznívajícím argumentům rozvojových zemí, které v důsledku dekolonizace 60. let tvořily stále větší členskou základnu GATT.¹⁷ V roce 1963 se na půdě GATT konalo ministerské setkání, jehož činnost vedla k přijetí části IV. GATT.

2.3 Část IV GATT a zásada nerekiprocitu

Rozvinuté země se přijetím Části IV¹⁸ zavázaly přednostně snižovat a odstraňovat obchodní bariéry vůči zboží, na jehož exportu mají rozvojové země vývozní zájem, a to včetně cel a jiných omezení, a zároveň se zdržet zavádění nebo zvyšování tarifních a netarifních bariér na tyto produkty. Tím byla uznána potřeba lepšího přístupu produktů rozvojových zemí na trhy rozvinutých zemí a rovněž akceptována skutečnost, že tyto produkty tento přístup v současnosti nemají nebo není dostatečný.¹⁹

V čl. XXXVI odst. 8 byla dále formulována zásada nerekiprocitu, která byla v praxi uznávána již od roku 1963. Rozvinuté země se zavázaly, že nebudou očekávat reciprocitu za závazky, jež převezmou v obchodních jednáních ke snížení nebo odstranění cel a jiných překážek obchodu od méně rozvinutých zemí. Toto ustanovení bylo dále interpretováno v rámci Kennedyho rozvojového kola tak, že rozvojové země musí samy rozhodnout, jakou mírou mohou přispět k liberalizaci světového obchodu.²⁰ Je však třeba zdůraznit, že bylo pouze na rozvinutých zemích, jaké úlevy rozvojovým zemím poskytnou.

Část IV GATT sice stanovila určité principy a cíle, ale na jejím základě nevznikly konkrétní závazky rozvinutým zemím. Jednalo se tak spíše o závazek k vyvinutí snahy, než závazek s možností vynucení.²¹ Její přijetí nicméně

---

¹⁷ HART, Michael; DYMOND, Bill. Special and Differential Treatment and the Doha "Development" Round. *Journal of World Trade* [online]. 2003, č. 37 (2), s. 400.

¹⁸ Tři články (XXXVI-XXXVIII) pod společným názvem Obchod a rozvoj byly přijaty v roce 1965 a získaly účinnost 27. 6. 1966.

¹⁹ Developing countries in the Multilateral Trading System: Past and Present. Background document, *High Level Symposium on Trade and Development*, Development Division, WTO, Geneva [online]. 1999, s. 13.

²⁰ The Trade Negotiations and Developing Countries. Report by the Chairman of the Subcommittee on the Participation of Less-Developed Countries, COM.TD/W/37. [online]. *Committee on Trade and Development*, 1967, s. 3.

²¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Právo Světové obchodní organizace a další kapitoly z mezinárodního ekonomického práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 155.

znamenal nový pohled na prostředky, pomocí kterých mohou rozvojové země dosáhnout rozvoje.²²

2.4 Vývoj v rámci UNCTAD

Rozvojové země nebyly se svou situací v rámci GATT spokojené. Byly přesvědčené, že jejich vliv na rozhodnutí GATT je zanedbatelný, a že některé fundamentální principy, na kterých je GATT vybudována, nevyhovují jejich obchodu.²³ Z těchto důvodů se začal objevovat požadavek na vytvoření fóra, které se bude specializovat na otázky obchodu a rozvoje. Za tímto účelem byla zřízena Konference OSN pro obchod a rozvoj (dále jen „UNCTAD“). Její zaměření na problémy rozvojových států z ní učinily významné centrum pro řešení těchto problémů, resp. pro budování zacházení s rozvojovými státy. Činnost UNCTAD nejednou ovlivnila vývoj v rámci GATT – právě pod vlivem UNCTAD byl přijat doplněk GATT v podobě Části IV.

První setkání UNCTAD se konalo v roce 1964 ve švýcarské Ženevě za účasti 120 zemí. Rezoluce přijaté v rámci tohoto setkání ovšem neměly reálný dopad a závaznost bez podpory vyspělých zemí.²⁴ Jedním z příkladů, kdy rozvojové země přijaly rezoluci přes odpor rozvinutých zemí, přičemž věděly, že žádné praktické kroky směrem k jejímu uplatnění nebudou podniknuty, byl právě návrh požadující vytvoření GSP. V rámci konference byl prezentován program argentinského ekonoma Raúla Prebische, který měl přispět k rozvoji ekonomicky slabších zemí.²⁵

2.4.1 Prebischův plán

Prebisch navrhoval, aby rozvinuté země dočasně udělily celní preference výrobkům z rozvojových zemí. Kladl důraz na takovou pomoc, která povede k vytvoření úspěšného a konkurenceschopného průmyslu, ale která se neměla stát

---

²² DOS SANTOS; CUNHA; RAFIAS, op. cit., s. 642.

²³ JACKSON, J. Howard; SYKES O. Alan. *Legal problems of international economic relations: cases, materials and text on the national and international regulation of transnational economic relations*. 5th ed. St. Paul: Thomson, 2008, I, s. 1144.

²⁴ Každá země měla po jednom hlasu, bez možnosti veta. To pro rozvojové země znamenalo, že již z důvodu jejich početní převahy mohly zajistit průchod jakékoliv rezoluce, kterou podporovaly.

²⁵ COLE, op. cit., s. 187.

zdrojem trvalé podpory. Byl přesvědčen o tom, že celní preference jsou nezbytné k ochraně nezletilých odvětví průmyslu rozvojových zemí. Po uplynutí desetiletého období mělo opětovně dojít k normalizaci cel, přičemž Prebisch předpokládal, že průmysly rozvojových zemí budou za této situace již schopny úspěšně konkurovat průmyslům zemí vyspělých.²⁶

S Prebischovým návrhem nesouhlasila většina rozvinutých zemí, zejména USA. Ty zastávaly tradiční postoj GATT, dle kterého odstranění obchodních bariér povede k posílení obchodu rozvojových zemí. Za hlavní problém označily vlastní politiku rozvojových zemí. I vyspělé země, které souhlasily s Prebischovým plánem se ho odmítly účastnit, pokud nebude implementován jednotně všemi zeměmi, včetně USA. Plán zavedení celních preferencí tak byl z důvodu otevřeného odporu USA zavrhnut.

Diskuze na podkladě tohoto návrhu nicméně vedla k jednomu malému úspěchu, kdy Austrálie navrhla vytvoření svého vlastního systému celních preferencí. V roce 1966 GATT za tímto účelem udělila Austrálii výjimku z MFN doložky.²⁷ S ohledem na tento vývoj pak Komise Evropského hospodářského společenství (dále jen „EHS“) v roce 1966 doporučila Radě zavedení GSP. Tento krok měl posléze významný dopad na nalezení celosvětového konsenzu ohledně přijetí GSP, protože EHS trvala na reciprocitě těchto preferencí. To znamenalo, že rozvojové země, které by získaly celní preference, by na oplátku musely udělit nižší cla evropským výrobkům. USA se obávaly, že evropské zboží by v důsledku reciprocity získalo komparativní výhodu. Z toho důvodu v roce 1967 oznámily, že také podpoří návrh GSP, ale pouze za situace kdy bude nediskriminační a nereciproční.²⁸

---

²⁶ COLE, op. cit., s. 188.

²⁷ Tyto preference však do roku 1974 nespádaly pod výjimku z MFN doložky v podobě GSP. Převzato od Australian Bureau of Statistics. *Official Year Book of Australia No. 61, 1975 and 1976* [online]. Canberra, Australia, 1974 [cit. 22. 11. 2015], s. 323.

²⁸ COLE, op. cit., s. 190.

2.4.2 Druhá konference UNCTAD

UNCTAD II²⁹ umožnila rozvojovým zemím lépe vymezit své pozice.³⁰ V průběhu konference bylo zřejmé, že vytvoření jednotného GSP na celosvětové úrovni není reálné. Proto bylo rozhodnuto, že země ochotné preference poskytnout, zavedou vlastní systémy preferencí, i přesto, že to povede k situaci, kdy odlišné systémy budou zaváděny v různou dobu.³¹ Rezoluce 21 (II), přijatá v rámci konference, požadovala vznik systému preferencí, který bude všeobecný, nerekiproční a nediskriminační, nicméně počítala se zavedením speciálních opatření ve prospěch nejméně rozvinutých zemí. Systém preferencí měl umožnit zvýšení zisků z exportu, podpořit industrializaci rozvojových zemí a nastartovat jejich ekonomický růst.³² Teorie stojící za konceptem GSP byla založena na přesvědčení, že GSP povede ke snížení závislosti rozvojových zemí na vývozu primárních produktů. Průmyslové výrobky měly být hlavním předmětem výhod plynoucích z preferencí, zatímco se zemědělskými produkty mělo být zacházeno méně výhodně.³³

Do roku 1969 většina členů OECD předložila návrhy vlastních GSP generálnímu tajemníku UNCTAD.³⁴ Systémy se měly vztahovat na všechny země, které se označí jako rozvojové s tím, že vyspělé země mají právo odmítnout udělit preference kterékoliv z nich. Cole má proto za to, že rozvinuté země získaly možnost kdykoliv manipulovat s GSP, a to z jakéhokoliv důvodu.³⁵

2.5 Rozhodnutí o GSP z roku 1971

GSP byl z povahy věci v rozporu s doložkou MFN, protože znamenal příznivější zacházení s rozvojovými zeměmi, které tak získaly výhodnější postavení oproti

---

²⁹ Druhé setkání UNCTAD se konalo v roce 1968 v Novém Dillí.

³⁰ Nad rámec Prebischova plánu požadovaly, aby se preference vztahovaly i na primární komodity a zemědělské produkty. To bylo ze strany vyspělých zemí odmítnuto.

³¹ COLE, op. cit., s. 191.

³² BEHNAM, M. Reza. Development and Structure of the Generalized System of Preferences. *Journal of World Trade Law* [online]. 1975, č. 9, s. 444.

³³ GROSSMAN, M. Gene; SYKES, O. Alan. (2005). A preference for development: the law and economics of GSP. *World Trade Review* [online]. 2005, č. 4, s. 43.

³⁴ GSP je v současnosti poskytován například Austrálií, Kanadou, EU, Japonskem, Novým Zélandem a USA.

About GSP. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. UNCTAD, 2013.

³⁵ Cole, op. cit. s. 192.

ostatním smluvním stranám GATT. Proto bylo zapotřebí uvést jej do souladu s právem GATT, protože její smluvní strany se neshodly na tom, že by samotná Část IV povolovala zavedení takových preferencí. Za tímto účelem bylo dne 25. 6. 1971 schváleno „Rozhodnutí o všeobecném systému preferencí“³⁶, které udělilo desetiletou výjimku z doložky MFN upravené čl. I GATT. Schválení této výjimky umožnilo implementaci GSP, který je nerekiproční a nediskriminační, tak jak bylo dojednáno v rámci UNCTAD II. Je důležité podotknout, že tato nová pravidla představovala oprávnění vyspělých zemí vytvořit GSP, nikoliv jejich povinnost.³⁷ Výjimka se vztahovala pouze na ustanovení čl. I GATT, práva vyplývající z čl. XXIII zůstala plně zachována. Smluvní strany se zavázaly před uplynutím desetileté doby rozhodnout, zda a za jakých podmínek má být výjimka obnovena.

2.6 Zmocňovací doložka

Ke konci výše uvedené výjimky byly stále velmi zřejmé rozdíly mezi rozvojovými a rozvinutými zeměmi, což vedlo k rozhodnutí nadále udělovat celní preference. Smluvní strany GATT se rozhodly nepostupovat v podobě pouhého prodloužení této výjimky, ale namísto toho zařadily GSP trvale do práva GATT. Dne 28. 11. 1979 bylo v rámci Tokijského rozvojového kola přijato „Rozhodnutí o odlišném a zvýhodněném zacházení, vzájemnosti a plnější účasti rozvojových zemí“³⁸, známé spíše jako tzv. „zmocňovací doložka“ (*enabling clause*). Toto rozhodnutí oficiálně umožnilo odlišné zacházení s rozvojovými zeměmi bez nutnosti udělení dočasné výjimky. Byl tak položen právní základ, o který se GSP dodnes opírá.³⁹ Zmocňovací doložka ale zároveň předpokládá, že rozvojové země budou postupně v souladu se svým rozvojem tyto celní preference ztrácet, a zachovává koncept GSP jako pouze dočasného opatření.

Zmocňovací doložka vychází do značné míry z rozhodnutí z roku 1971, ačkoliv má širší dopad. Stále platilo, že je zcela na úvaze rozvinutých zemí, zda

---

³⁶ GATT Contracting Parties, *Generalized System of Preferences (GSP Decision)*, Decision of 25 June 1971, BISD 18S/24.

³⁷ ALAVI, Amin M. *Legalization of development in the WTO: between law and politics*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, xii, s. 92.

³⁸ GATT Contracting Parties, *Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries*, Decision of 28 November 1979, L/4903.

³⁹ Po vytvoření WTO v roce 1995 se zmocňovací doložka stala integrální součástí GATT 1994.

vytvoří GSP či nikoliv, přestože se objevovaly četné názory, že vyspělé země by měly mít nejen právo, ale i povinnost GSP udělit.⁴⁰ Odlišné zacházení s rozvojovými zeměmi se dle ní nevztahuje pouze na tarifní opatření, ale rovněž i na netarifní prostředky a regionální dohody mezi rozvojovými zeměmi.⁴¹ Udělení celních preferencí rozvojovým zemím by nemělo představovat překážku při postupném odstraňování tarifních i netarifních obchodních bariér. Součástí doložky je i ustanovení, které uznává rozdíly v rámci heterogenní skupiny rozvojových států, konkrétně zvláštní ekonomické postavení nejméně rozvinutých zemí. Těm mohou být uděleny další preference nad rámec výhod poskytovaných běžným rozvojovým zemím.⁴²

2.7 Vznik WTO

V rámci Uruguayského kola, které probíhalo mezi lety 1986 až 1994, byl konečně nalezen konsenzus umožňující vznik WTO. Dohoda o zřízení WTO⁴³, včetně celého dalšího komplexu mnohostranných smluv a dalších dokumentů, byla podepsána dne 15. 4. 1994 na mezistátní konferenci v marocké Marrákeši. WTO vznikla 1. 1. 1995 a stala se následníkem GATT v organizační složce.⁴⁴

GATT z roku 1947 je dnes podle Přílohy 1A Dohody o zřízení WTO přímou součástí GATT 1994, která tvoří jeden z dokumentů v rámci WTO. WTO tak převzala rozhodnutí přijatá smluvními stranami GATT. Výstavbové principy, na kterých byla v roce 1947 GATT založena, jsou proto i výstavbovými principy dnešní WTO. Stejně tak došlo k zachování výjimky z doložky MFN pro rozvojové země, která umožňuje uplatňování dnešních GSP.

---

⁴⁰ BARTELS, Lorand. The WTO Enabling Clause and Positive Conditionality in the European Community's GSP Program. *Journal of International Economic Law* [online]. 2003, č. 6 (2), s. 513.

⁴¹ KISHORE, op. cit., s. 382.

⁴² BARTELS, Lorand; HÄBERLI, Christian. Binding Tariff Preferences for Developing Countries under Article II GATT. *Journal of International Economic Law* [online]. 2010, č. 13 (4), s. 973.

⁴³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., dohoda o zřízení Světové obchodní organizace. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 11. 2015].

⁴⁴ ROZEHNALOVÁ, op.cit., s. 67.

3 Všeobecný systém celních preferencí ES/EU

EU (respektive její předchůdce ES) zavedla vlastní GSP, na základě kterého jsou poskytovány obchodní preference rozvojovým zemím, již v roce 1971. Ačkoliv je GSP svou podstatou nástrojem rozvoje, je již tradičně součástí společné obchodní politiky, která je v současnosti upravena článkem 207 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), který nahradil článek 133 Smlouvy o ES.

Společná obchodní politika Unie má být v souladu s cíli politiky Unie v oblasti rozvojové spolupráce stanovenými v článku 208 SFEU, zejména s cíli spočívajícími ve vymýcení chudoby, v podpoře udržitelného rozvoje a v řádné správě věcí veřejných v rozvojových zemích, a má tyto cíle konsolidovat.⁴⁵

Hlavním cílem GSP je usnadnit přístup rozvojových zemí a území na trh EU pomocí snížených celních sazeb na jejich zboží. GSP je založen na myšlence, že poskytnutí preferenčního přístupu na trh Unie napomůže rozvojovým zemím vytvářet prostřednictvím mezinárodního obchodu další příjmy, jež pak mohou zpětně investovat ve prospěch svého vlastního rozvoje, a zároveň diverzifikovat své ekonomiky.

S ohledem na malý pokrok, který byl v rámci hospodářského stavu rozvojových zemí učiněn, zůstal výše vymezený cíl během více než čtyřicetiletého fungování GSP nezměněn. To samé však nelze říci o samotném GSP, který během tohoto dlouhého období prodělal mnoho větších i menších změn. Cílem této kapitoly je proto popsat vývoj právní úpravy GSP ES/EU od jeho počátku do přijetí nařízení (EU) č. 978/2012, kterému bude věnována následující kapitola, a dále provést analýzu přijímaných změn, včetně jejich konkrétních dopadů na rozvojové země.

3.1 Fungování GSP v letech 1971 – 1994

První GSP ES byl uplatňován od roku 1971. V souladu s výjimkou zakotvenou v rámci GATT, která byla udělena na základě Rozhodnutí o všeobecném systému

---

⁴⁵ Bod 4 Preambule nařízení č. 978/2012/EU

preferencí z roku 1971, bylo jeho trvání omezeno na dobu deseti let. Jak bylo podrobně rozebráno v předchozí kapitole, došlo v roce 1979 k přijetí zmocňovací doložky, která natrvalo zakotvila výjimku z principu nejvyšších výhod pro rozvojové země. Na první fázi uplatňování GSP tak plynule navázalo období druhé dekády (1981 – 1991), k jehož konci byla plánovaná velká revize stávajícího systému. Vzhledem k probíhajícímu Uruguayskému rozvojovému kolu, které mělo být ukončeno v roce 1994, bylo fungování stávajícího systému prodlouženo do konce téhož roku.⁴⁶

Během tohoto období bylo GSP přezkoumáván každý rok. Revize zahrnovaly změny v zařazených produktech, kvótách, stopech a jejich administraci, způsobilých zemích a výše snížení cel pro zemědělské produkty.

Celní preference byly během tohoto období upraveny odděleně v závislosti na typu produktu, což se projevilo v přijetí zvláštních nařízení pro textilní produkty a produkty zařazené pod Evropské společenství uhlí a oceli (dále jen „ESUO“).⁴⁷ Řada rozvojových zemí nebyla připravena na výrobu průmyslového zboží, a proto byly do systému GSP zahrnuty i zemědělské produkty. Jednalo se o 50 produktů, mezi nimiž bylo zařazeno i 12 primárních komodit jako čaj, káva, ryby, ovoce a zelenina. Efektivita snížení cel pro zemědělské produkty byla ovšem určena jejich výší, kdy se průměrně jednalo pouze o 4% snížení cel oproti clům dle MFN.⁴⁸ Pozitivním aspektem nicméně byla absence celních stropů, o kterých bude pojednáno níže.

3.1.1 Země zařazené do GSP v letech 1971 – 1994

Zeměmi způsobilými k zařazení do nově vzniknuvšího GSP byly všechny rozvojové země, které byly členy G77⁴⁹, vyjma Bhútánu, Kuby a Fidži, a všechna

---

⁴⁶ Generalized System of Preferences: Handbook on the Scheme of the European Community. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. United Nations, 2008, s. vii.

⁴⁷ CUYVERS, Ludo. The impact of the EU Generalized System of Preferences on exports and GSP utilization by Asian and Latin American countries. *Journal of International Trade Law and Policy* [online]. 2013, č. 12(1), s. 81.

⁴⁸ BEHNAM, op. cit., s. 448.

⁴⁹ G77 je uskupení rozvojových zemí, které se vytvořilo v roce 1964 za účelem účinnějšího prosazování zájmů rozvojových zemí v rámci OSN a jeho přidružených organizací. Převzato od The G77 and China Rome Chapter. *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. FAO, 2016 [cit. 10. 2. 2016].

závislá území.⁵⁰ Skupina zemí, způsobilá k zařazení do GSP, byla v průběhu prvního cyklu GSP postupně rozšiřována o nové země.

Již v průběhu prvního cyklu GSP se projevil problém vystávající z rozdílné ekonomické síly rozvojových zemí, které tvořily a dodnes tvoří velmi nesourodý celek. Některé rozvojové země (zejména tzv. asijské tygři, tj. Jižní Korea, Singapur a Hong Kong) na tom byly lépe než ostatní, ale požívaly stejné výhody, kdy se navíc jejich síla často projevovala v citlivých produktech.⁵¹ Přesto se ES snažilo alespoň minimálně reflektovat rozdílné postavení jednotlivých rozvojových zemí. Tato reflexe spočívala ve snaze pomoci nejméně rozvinutým zemím. Ty nepodléhaly znovuzavedení cel na necitlivé průmyslové zboží a textil od roku 1977, a na všechno další zboží od roku 1979. Další rozdílné zacházení bylo zavedeno v letech 1991 až 1995, kdy bylo upuštěno od všech celních kvót a stropů na zboží ze zemí Andského paktu, což mělo přispět k boji proti drogám a obchodování s nimi v Bolívii, Ekvádoru, Kolumbii a Peru.⁵²

3.1.2 Hlavní rysy GSP

GSP ES byl v období 1971 – 1994 v porovnání s navazujícími cykly koncipován velmi odlišně. Zboží bylo děleno do tří kategorií na citlivé, polocitlivé a necitlivé. V závislosti na tomto rozřazení podléhalo zboží odlišným nástrojům:

- celní stropy (maximální množství dovozu)
- celní kvóty
- maximální množství dovozu na zemi (*maximum amount limitation*)
- speciální systém dozoru

Celní stropy

Celní stropy byly využívány u necitlivých zboží. Uplatnění preferenčních cel na dovoz z rozvojových zemí bylo možné pouze do okamžiku dosažení stropního limitu. Poté došlo k jeho vyčerpání a preferenční sazby cel nebyly nadále

---

⁵⁰ Tamtéž, s. 447.

⁵¹ PEERS, Steve. Reform of the European Community's Generalized System of Preferences – A missed opportunity. *Journal of World Trade* [online]. 1995, č. 29(6), s. 82.

⁵² PEERS, op. cit., s. 83.

poskytovány. Jakýkoliv další dovoz přesahující tento strop podléhal nikoliv preferenčním, ale obvyklým celním sazbám dle doložky MFN. Problém u celních stropů představovalo jednak jejich pevné stanovení podle výše zahraničního obchodu ES v roce 1968, a dále skutečnost, že tento strop byl stanoven ve formě hodnoty, což znamenalo, že pokud rostla cena dováženého zboží, méně zboží mohlo být dovezeno s preferenční sazbou.⁵³ Nastavení stropů bylo navíc neadekvátní dovozu rozvojových zemí, protože úprava celních stropů byla restriktivní u výrobků, které mohly dle svých možností rozvojové země vyvážet a naopak velmi liberální u výrobků, které vyvážet nemohly.⁵⁴

Celní kvóty

Pro citlivé produkty byla vytvořena roční celní kvóta, která představovala další prostředek ochrany domácích trhů zemí ES. Za citlivé produkty byly označeny ty výrobky, které představovaly konkurenci pro zboží uvnitř ES. Jednalo se zhruba o 58% výrobků dovážených z rozvojových zemí.⁵⁵ Celní kvóty byly přijaty pro jednotlivé produkty, přičemž tato kvóta byla následně procentuálně rozdělena mezi členské státy ES, které byly odpovědné za správu své části z celní kvóty ES.⁵⁶ Toto rozdělení nereflektovalo reálnou dovozní kapacitu jednotlivých členských zemí. V důsledku celních kvót tak docházelo k situacím, kdy země Beneluxu nebo Německo vyčerpaly přidělenou část své kvóty, zatímco Itálie a Francie nevyčerpala určité procento. Možnost preferenčního dovozu tedy byla u této nevyčerpané části ztracena. Kvóty byly rovněž uplatňovány velmi přísně. V okamžiku, kdy bylo přidělené národní množství kvóty dosaženo, byl automaticky zastaven dovoz zboží s preferenční celní sazbou. U velké řady produktů byly navíc kvóty pro zemi nastaveny tak nízko oproti poptávce, že vypršely během prvního lednového týdne.⁵⁷

---

⁵³ HURNI, S. Bettina. Evolution of the Generalized System of Preferences of the European Communities: a Perspective. *Journal of World Trade Law* [online]. 1976, č. 10 (4), s. 384.

⁵⁴ MURRAY, Tracy. E. E. C. Enlargement and Preference for the Developing Countries. *The Economic Journal* [online]. 1973, č. 83(331), s. 854.

⁵⁵ BEHNAM, op. cit., s. 448.

⁵⁶ Tamtéž, s. 450-451.

⁵⁷ HURNI, op. cit., s. 384-385.

Maximální množství dovozu na zemi

U citlivých produktů byl dále využit tzv. limit maximálního množství, což znamenalo, že jediná rozvojová země nemohla dovážet více než určité procento z celkového preferenčního dovozu do ES. Toto opatření bylo zavedeno s cílem pomoci méně konkurenceschopným dodavatelům a mělo potlačit možnost monopolizace preferenčního dovozu jednotlivou rozvojovou zemí. V praxi však vedlo k důsledku, kdy omezovalo dovoz schopných producentů z méně rozvinutých zemí.⁵⁸

Systém dozoru

Dozorový systém byl aplikován u polocitlivých výrobků, kde členský stát ES mohl v případě přesáhnutí maximálního množství žádat zastavení dovozu takových produktů za preferenční sazbu. Pokud nebyl takový požadavek vznesen, zboží mohlo být nadále dováženo za preferenční sazbu.⁵⁹

Pravidla původu

Použití celních preferencí je vázáno na prokázaný původ zboží. Pokud je výrobek zcela získaný v konkrétní zvýhodněné zemi, není pochyb o jeho preferenčním přístupu na trhy ES/EU. Většina výrobků je nicméně vyráběna v rámci vícestupňového procesu, kdy dochází ke vstupu materiálů pořízených v různých zemích. Z toho důvodu byly stanoveny specifické požadavky souhrnně označované jako pravidla původu, které upravují kdy, kde a v jakém rozsahu má být zpracování učiněno, aby bylo možné považovat výrobek za pocházející z určité země.⁶⁰

Uplatňovaná pravidla původu byla v tomto období velmi restriktivní, dle Peerse se jednalo o nejpřísnější pravidla původu uplatňovaná v rámci ES.⁶¹ Netolerovalo se ani malé množství materiálu, které pocházelo z třetích zemí. Tato

---

⁵⁸ Tamtéž, op. cit., s. 385.

⁵⁹ Tamtéž, op. cit., s. 384.

⁶⁰ ZHOU, Weifeng; CUYVERS Ludo. The effectiveness of EU's Generalised System of Preferences: Evidence from ASEAN countries. *Journal of International Trade Law and Policy* [online]. 2012, č. 11(1), s. 69.

⁶¹ PEERS, op. cit., s. 83-84.

skutečnost byla v ostrém kontrastu s uzavřenými dohodami o volném obchodu či preferenčními dohodami, které umožňovaly bilaterální kumulaci. Rovněž nebyla možná kumulace původu mezi jednotlivými zeměmi zařazenými do GSP. Zboží pocházející z členské země ES, které bylo dále zpracováno v zemi zařazené do GSP a rovněž zboží pocházející ze země zařazené do GSP, ale zpracované v jiné takovéto zemi, bylo dle této úpravy považováno za zboží nesplňující pravidla původu.

3.1.3 Dílčí změny během období 1971 – 1994

Nejvíce konkurenceschopné země byly od roku 1975 omezeny specifickými limity maximálního množství dovozu. Dále byl rozšířen okruh produktů a způsobilých zemí, které byly do GSP zařazeny. Od roku 1981 uplatňovalo ES celní kvóty pouze na pár průmyslových produktů, celní stropy na polocitlivé produkty a žádný limit na bezcelní dovoz necitlivých produktů. Došlo k uplatňování tzv. „ochranné doložky“ u necitlivých produktů, která umožňovala zavedení cel, pokud vzestup dovozu způsobil nebo bylo pravděpodobné, že způsobí ekonomické problémy v ES nebo v některém jejím regionu. Došlo rovněž k omezené změně pravidel původu, kdy bylo nyní umožněno částečně kumulovat původ ve vymezených regionálních skupinách, konkrétně v rámci ASEANu (Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko), Andského paktu (Bolívie, Chile, Kolumbie, Ekvádor, Peru a Venezuela) a pro země sdružené v rámci Společného trhu Střední Ameriky (CACM – Kostarika, Salvador, Guatemala, Honduras a Nikaragua).⁶² Od roku 1984 existovala možnost derogace pravidel původu pro nejchudší rozvojové země. I přes tyto změny představovala uplatňovaná pravidla původu nadále významnou netarifní překážku pro produkty pocházející z rozvojových zemí.⁶³

3.1.4 Problematické aspekty GSP

Na fungování GSP v období 1971 – 1994 byla patrná tendence ES rozšiřovat preference, ale zároveň co nejvíce chránit domácí trh. To vedlo k důsledku, že

---

⁶² HURNÍ, op. cit., s. 387-388.

⁶³ Tamtéž, s. 387-388.

řada aspektů evropského GSP byla pro účinnou pomoc rozvojovým zemím vyloženě nevhodná. Značným problémem byla také široká škála zemí požívajících výhod z GSP, která zahrnovala vyspělejší rozvojové země a zároveň ty rozvinuté nejméně. Odstranění či snížení cel se vztahovalo hlavně na průmyslové výrobky, takže z toho nejvíce profitovaly ty země, které byly v době zavedení GSP zapojeny do jejich výroby. Proti tomu nejméně rozvinuté země získaly málo nebo vůbec nic, protože jejich průmysl nebyl na dostatečné úrovni. Další problém navíc představovala skutečnost, že tyto země se nejvíce zaměřují na export primárních produktů a surovin, přičemž tyto komodity už v řadě případů podléhaly bezcelnímu přístupu i při jejich dovozu z rozvinutých zemí.⁶⁴

Systém celních kvót vedl k tomu, že země závodily o získání licencí, a systém stropů vytvářel nejistotu, ve kterém okamžiku přesně dojde k znovuzavedení cel. K revizím GSP docházelo každý rok a čas od času byly přidávány nové produkty na seznam citlivých produktů. Takto nastavený systém odrazoval od investování do rozvojových zemí, protože se vyznačoval značnou nepředvídatelností a nejistotou. Kvóty rozdělené mezi členské státy ES vedly k absurdním důsledkům, kdy clo na určité zboží bylo zároveň v některých členských zemích ukládáno, zatímco v dalších bylo od jeho ukládání upuštěno. Jak uvádí Peers, *„úspěch nikdy nezůstal dlouho nepotrestán“*.⁶⁵ Vývozci zboží věděli, že pokud budou úspěšní při dovozu necitlivého zboží, hrozí jim už příští rok celní strop; pokud se zaměří na vývoz polocitlivého zboží, brzo budou čelit celní kvótě; a pokud se jim bude dobře dařit navzdory limitu maximálního množství dovozu na zemi, bude tento limit zmražen a posléze snížen.

Restriktivní pravidla původu měla být nastavena způsobem, aby pouze rozvojové země profitovali na GSP, ale toto nastavení ztrácelo smysl, pokud například zboží z Barmy mělo být zpracováno v Bangladéši.⁶⁶ Vzhledem k uplatňovaným pravidlům původu nebylo toto zboží v důsledku dalšího zpracování v jiné rozvojové zemi považováno za původní, a nebylo tak na něj možné uplatnit preferenční režim.

---

⁶⁴ BEHNAM, op. cit., s. 453.

⁶⁵ PEERS, op. cit., s. 85.

⁶⁶ Tamtéž, s. 85.

Na základě zkušeností s fungováním GSP v letech 1971 – 1994 bylo Komisí rozhodnuto, že další používání celních stropů a kvót je nevhodné.⁶⁷ S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že GSP byl v tomto období spíše nesrozumitelným a nestabilním nástrojem, který bylo nutné komplexně revidovat.

3.2 Fungování GSP v letech 1995 – 2005

Fungování GSP bylo od 1. 1. 1995 upraveno nařízením Rady č. 3281/94⁶⁸, které v porovnání s nařízením předcházejícím upravovalo nejen průmyslové, ale i textilní produkty a produkty řazené pod ESUO. Zvláště bylo přijato nařízení Rady č. 1256/96⁶⁹, které upravovalo celní režim pro zemědělské produkty.

V roce 1998 došlo k další významnější revizi. Bylo přijato nařízení Rady č. 2820/98⁷⁰, regulující GSP od 1. 7. 1999 do roku 2001, které sloučilo úpravu pro všechny produkty. V prosinci 2001 došlo k přijetí dalšího nařízení, konkrétně č. 2501/2001⁷¹, které upravovalo fungování GSP od roku 2002, a bylo následně prodlouženo až do roku 2005.⁷² Toto nařízení mělo za cíl dále zjednodušit GSP a plně inkorporovat iniciativu „Vše kromě zbraní“, přijatou v roce 2001.

3.2.1 Země zařazené do GSP

Seznam zemí zvýhodněných v rámci režimu GSP zůstal v podstatě neměnný. Do GSP bylo dle nařízení č. 3281/94 zařazeno 145 nezávislých států a 25 závislých území, přičemž 49 států představovaly nejméně rozvinuté země.⁷³

---

⁶⁷ Commission of the European Communities. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, Integration of Developing Countries in the International Trading System: Role of the GSP 1995 – 2004* [online]. 1. 6. 1994, COM (94) 212, [cit. 8. 11. 2015], s. 7.

⁶⁸ Council Regulation (EC) No 3281/94 of 19 December 1994 applying a four-year scheme of generalized tariff preferences (1995 to 1998) in respect of certain industrial products originating in developing countries.

⁶⁹ Council Regulation (EC) No 1256/96 of 20 June 1996 applying multiannual schemes of generalized tariff preferences from 1 July 1996 to 30 June 1999 in respect of certain agricultural products originating in developing countries.

⁷⁰ Council Regulation (EC) No 2820/98 of 21 December 1998 applying a multiannual scheme of generalised tariff preferences for the period 1 July 1999 to 31 December 2001.

⁷¹ Nařízení Rady (ES) č. 2501/2001 ze dne 10. prosince 2001 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí v období od 1. ledna 2002 do 31. prosince 2004.

⁷² TURKSEN, Umut. The WTO Law and the EC's GSP+ Arrangement. *Journal of World Trade* [online]. 2009, č. 43(5), s. 933.

⁷³ Příloha III a IV nařízení č. 3281/94/ES.

3.2.2 Hlavní rysy GSP v letech 1995 – 2005

Úprava celních sazeb

Přijetí revidovaného GSP v roce 1995 představovalo drastickou reformu předcházejícího systému. Došlo totiž k odstranění veškerých kvantitativních omezení na preferenční dovoz. GSP od roku 1995 funguje na zcela jiném základě, a to modifikaci používaných celních sazeb na dovoz zboží ze zemí, které jsou do GSP zařazeny. Nařízení v příloze I rozděluje produkty do čtyř kategorií, pro které jsou posléze uplatňovány odlišné preferenční marže⁷⁴, klesající s citlivostí produktu:

- velmi citlivé (15% snížení oproti clům dle MFN⁷⁵)
- citlivé (30% snížení oproti clům dle MFN)
- polocitlivé (65% snížení oproti clům dle MFN)
- necitlivé (bezcelní přístup).⁷⁶

Nařízení z roku 2001 zjednodušilo výše uvedený systém tím, že redukovalo tyto kategorie na pouhé dvě - citlivé a necitlivé produkty.⁷⁷ Na necitlivé produkty se nadále vztahoval bezcelní přístup, zatímco citlivé produkty nově podléhaly snížení o paušální sazbě 3,5 procentního bodu celní sazby podle doložky MFN. Specifická cla byla snížena o 30 %.⁷⁸

Z tohoto pravidla existovaly dvě výjimky; první se týká nejméně rozvinutých zemí a druhá zemí Andského paktu⁷⁹ (byla přidána Venezuela). Dovozy z těchto zemí požívaly bezcelní dovoz bez ohledu na kategorii produktu.⁸⁰

---

⁷⁴ Preferenční marže je rozdíl mezi clem MFN a preferenčním clem dle GSP.

⁷⁵ V případě, že pro produkty byly uzavřeny autonomní dohody, na základě kterých jsou poskytovány v porovnání s doložkou MFN nižší cla, jsou preferenční sazby počítány ve vazbě na tuto výši cla.

⁷⁶ čl. 2 nařízení č. 3281/94/ES.

⁷⁷ ZHOU; CUYVERS, op. cit., s. 67.

⁷⁸ čl. 7 odst. 2, 4 nařízení č. 2501/2001/ES

⁷⁹ Preferenční zacházení s těmito zeměmi uplatňované v rámci předcházejícího cyklu GSP zůstalo zachováno z důvodu stále trvajícího zájmu na podpoře boje proti drogám.

⁸⁰ WAER, Paul; DRIESSEN Bart. The New European Union Generalised System of Preferences: A Workable Compromise in the EU – but a Better Deal for Developing Countries? *Journal of World Trade* [online]. 1995, č. 29(4), s. 107.

Pravidla původu

Jak bylo uvedeno v předcházející kapitole, uplatňovaná pravidla původu byla založena na velmi restriktivním základě. Pravidla původu byla upravena nařízením Komise č. 2454/93.⁸¹ Od roku 1995 byla umožněna bilaterální kumulace. Spočívala v tom, že produkty pocházející z ES, které jsou dále zpracovány v zemích zařazených do GSP, jsou považovány za pocházející z těchto zemí.

Dále bylo zavedeno pravidlo de minimis, které tolerovalo použití materiálu z jakékoliv třetí země, pokud celková hodnota nepůvodního materiálu, použitého při výrobě daného výrobku, nepřesahovala 5% ceny výrobku ze závodu.⁸² Negativně vnímáno bylo zachování regionální kumulace pouze u regionů vymezených v předcházejícím cyklu GSP, kdy Komise navrhovala rozšíření tohoto institutu i na země Mercosuru, Jižní Asie a Latinskoamerického integračního sdružení (ALADI).⁸³

Graduace

Nařízení Rady č. 3281/94 upravovalo v čl. 4 mechanismus tzv. „graduace“, která byla zavedena na základě přesvědčení o tom, že některé ekonomické sektory v rozvojových zemích jsou dostatečně rozvinuté, a není na ně proto třeba nadále (a dle mínění ES nadbytečně) uplatňovat celní preference.⁸⁴ ES tak zavedením graduace více reflektovala celý koncept poskytování celních preferencí, který měl být již od svého počátku pouze dočasný, přechodný charakter.

Cílem bylo postupně přesunout celní preference z vyspělejších zemí na nejméně rozvinuté země. Zvolený mechanismus graduace v podobě sektor/země reflektoval úroveň průmyslu rozvojových zemí v jednotlivých sektorech. Metoda sektor/země graduace byla založena na dvou indexech – indexu rozvoje⁸⁵ a indexu

---

⁸¹ Nařízení Komise (EHS) č. 2454/93 ze dne 2. července 1993, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství.

⁸² WAER; DRIESSEN, op. cit., s. 122.

⁸³ PEERS, op. cit., s. 90-91.

⁸⁴ WAER; DRIESSEN, op. cit., s. 108.

⁸⁵ Index rozvoje je počítán poměrně složitým vzorcem a reflektuje příjmy, populaci a hodnotu exportovaných výrobků země zařazené do GSP a ES.

sektorové specializace. V příloze II části 1 byl pak seznam sektorů a zemí, pro které platila nově zavedená pravidla graduace. Na základě nařízení mohlo dojít ke třem situacím:

1. Nehledě na stupeň rozvoje, v případě zemí, jejichž dovoz produktů pokrytých GSP do ES v daném sektoru přesahoval 25% celkového exportu GSP zemí do ES v daném sektoru, došlo na základě čl. 5 odst. 1 ke graduaci. Tyto země ztratily v daném sektoru preference k 1. 1. 1996.
2. Pokud byla země z přílohy II části 1 uvedena rovněž v příloze VII⁸⁶, tak jí poskytované preference byly sníženy k 1. 4. 1995 o 50% a úplně zrušeny k 1. 1. 1996.
3. V případě, že země z přílohy II části 1 nebyla uvedena v příloze VII, ztratila země v daném sektoru k 1. 1. 1997 polovinu preferencí a k 1. 1. 1998 došlo k jejich úplnému odstranění.

Mechanismus graduace se dle čl. 5 odst. 2 neuplatnil na země, jejichž export produktů do ES v daném sektoru nepřesahoval 2% exportu všech zúčastněných zemí do ES v daném sektoru.

Kromě výše uvedených případů byla článkem 5 odst. 3 rovněž upravena graduace sektor/země týkající se sektorů/zemí vymezených v příloze VI, u kterých došlo k okamžitému odebrání preferencí, protože by použitím nařízení získaly výhodnější preference než v roce 1993.⁸⁷

Dočasné odnětí preferencí

Možnost dočasně suspendovat poskytované výhody z GSP byla postavena na pevný právní základ, kdy bylo nařízením č. 3281/94 taxativně vymezeno pět důvodů, na základě kterých bylo možné výhody odebrat.⁸⁸ Jednalo se o praktikování nucených prací⁸⁹, vývoz zboží vyráběného ve vězení, slabá kontrola vývozu drog nebo praní špinavých peněz, podvody nebo neschopnost poskytnout

---

⁸⁶ Jedná se o seznam dvanácti zemí s HDP na hlavu přesahující 6.000 US dolarů v roce 1991.

⁸⁷ WAER; DRIESSEN, op. cit., s. 112.

⁸⁸ čl. 9 odst. 1 nařízení č. 3281/94/ES

⁸⁹ Od roku 1997 byly Myanmaru na základě Nařízení Rady č. 552/97 dočasně odňaty preference v rámci GSP z důvodu porušování Úmluvy o nucené nebo povinné práci (1930).

administrativní spolupráci pro ověření původu zboží, nekalé obchodní praktiky, včetně diskriminace vůči ES a nesplnění cílů Uruguayského kola týkající se přístupu na trh.⁹⁰

Kdokoliv mohl požádat Komisi ES, aby zahájila vyšetřování, které muselo trvat minimálně jeden rok. Komise během vyšetřování konzultovala nově vytvořený Výbor pro řízení všeobecných preferencí⁹¹. Rozhodnutí odebrat výhody muselo být schváleno Radou (předtím mohla Komise rozhodnout sama na základě svého vyšetřování) a bylo podrobeno soudnímu přezkumu.⁹²

Ochranná opatření

Opuštění systému založeného na celních kvótách a stopech vedlo nevyhnutelně k tomu, že došlo k rozšíření ochranné doložky na všechny produkty. Nově mohla být uplatněna i v případě nejméně rozvinutých zemí a pro její uplatnění stačily pouze ekonomické obtíže konkurujícího producenta ES.⁹³ Dle nařízení musela Komise začít formální vyšetřování, v rámci kterého zkoumala, zda zde existuje potřeba obnovení celních tarifů dle doložky MFN. Komise při rozhodování konzultovala nově zřízený Výbor a musela brát v potaz následující faktory: dopady na zaměstnanost a ceny, uzavření výrobních zařízení, snížení tržního podílu, ziskovost, schopnost upotřebení.⁹⁴

3.2.3 Zvláštní režimy v rámci GSP

Již v roce 1995 byla do nařízení včleněna tzv. „sociální klauzule“, která počítala s možností udělit dodatečné preference zemím, které respektují minimální sociální standardy Mezinárodní organizace práce (ILO). Podobná iniciativa existovala i v oblasti životního prostředí, konkrétně v otázce tropického dřeva. Tyto zvláštní

---

⁹⁰ Nařízení č. 2501/2001/ES rozšiřuje tyto důvody o vážné a soustavné porušování svobody sdružování, práva na kolektivní vyjednávání nebo zásady nediskriminace v zaměstnání a povolání nebo využívání dětské práce, jak je definováno v úmluvách Mezinárodní organizace práce, dále o provádění jakékoli formy otročké práce a porušování cílů mezinárodních úmluv týkající se zachování a řízení rybolovných zdrojů.

⁹¹ Výbor mohl přezkoumat jakoukoliv otázku týkající se GSP, především princip neutrality a efektivitu úlev pro země Andského paktu, poskytovaných z důvodu protidrogových opatření.

⁹² PEERS, op. cit., s. 92.

⁹³ PEERS, op. cit., s. 87.

⁹⁴ čl. 14 nařízení č. 3281/94/ES

pobídkové režimy byly poprvé zavedeny nařízením Rady č. 2820/98. Nařízení č. 2501/2001 na tyto kroky navázalo a vyčlenilo zvláštní pobídkový režim v oblasti boje proti výrobě drog a obchodu s nimi, a dále zavedlo zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země.

V rámci tohoto nařízení tak lze rozlišit tyto režimy:

- obecný režim
- zvláštní pobídkový režim pro ochranu pracovních práv
- zvláštní pobídkový režim pro ochranu životního prostředí
- zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země
- zvláštní režim pro boj proti výrobě drog a obchodu s nimi

Zvláštní pobídkové režimy pro ochranu pracovních práv a životního prostředí

Na základě těchto režimů byly vůči zemím, které vyhoví určitým mezinárodním standardům, uplatňovány dodatečné celní preference. Tyto dodatečné preference mohly být poskytnuty i zemím v sektorech, které byly graduovány (vyjma případu, kdy došlo ke graduaci z důvodu exportu přesahujícího 25% veškerého dovozu zboží do ES v daném sektoru). O udělení zvláštního pobídkového režimu rozhodovala Komise po konzultaci Výboru pro všeobecné preference.⁹⁵

Zvláštní pobídkový režim v oblasti pracovních práv mohl být udělen pouze zemím, které o něj písemně požádaly a poskytly důkaz o přijetí a uplatňování standardů zpracovaných ILO v rámci úmluv č. 87 a č. 98, které se týkají práva na kolektivní vyjednávání a č. 138, které se týká minimálního věku pro přijetí do zaměstnání. Tyto standardy byly v roce 2001 dále rozšířeny o zákaz nucené práce a zákaz diskriminace, které jsou zakotveny v úmluvách ILO č. 29, č. 105, č. 100, č. 111 a č. 182.⁹⁶

Režim pro ochranu životního prostředí směřoval na zachování tropických lesů a byl uplatňován pouze na produkty z nich pocházející. Dodatečné preference

---

⁹⁵ čl. 18 nařízení č. 2820/98/ES

⁹⁶ GROSSMAN; SYKES, op. cit., s. 46.

mohly být uděleny pouze zemím, které o to požádaly a prokázaly, že uplatňují standardy Mezinárodní organizace pro tropické dřevo.⁹⁷

Na závěr lze konstatovat, že se jednalo o málo úspěšnou iniciativu, což bylo pravděpodobně způsobeno tím, že dodatečné preference byly poměrně nízké a jejich získání poměrně náročné, a proto rozvojové země nebyly dostatečně „pobídnuty“ k dodržování uvedených mezinárodních standardů.

Zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země

V roce 2001 byla nařízením č. 416/2001 přijata iniciativa „Vše kromě zbraní“ („Everything But Arms“, dále jen „EBA“). Tato iniciativa navázala na myšlenku, že nejméně rozvinutým zemím by měly být poskytovány větší preference než ostatním rozvojovým zemím.

Na základě tohoto režimu byl produktům pocházejícím z nejméně rozvinutých zemí umožněn bezcelní přístup na trhy Unie. Tento bezcelní režim se týkal veškerých produktů s výjimkou zbraní a munice. Dovozy banánů, rýže a cukru měly rovněž podléhat bezcelním režimům, avšak ty byly zaváděny postupně mezi lety 2006 až 2009. Na základě této iniciativy získalo bezcelní přístup přibližně 10% zemědělských produktů, které předtím nebyly do výhod pro nejméně rozvinuté země zahrnuty.⁹⁸

Za nejméně rozvinuté země byly považovány ty země, které jsou takto uznány a klasifikovány OSN. Režim EBA byl na rozdíl od obecného režimu uplatňován po neurčitou dobu.

---

⁹⁷ čl. 16 nařízení č. 2820/98/ES

⁹⁸ PANAGARIYA, Arvind. *EU Preferential Trade Policies and Developing Countries* [online]. 27. 8. 2002 [cit. 8. 11. 2015], s. 15.

Zvláštní režim pro boj proti výrobě drog a obchodu s nimi

Speciální režim v oblasti drog nebyl žádnou revoluční novinkou zavedenou nařízením č. 2501/2001. ES již od roku 1991 poskytovalo průmyslovým a zemědělským produktům ze zemí Andského paktu přístup na trhy ES bez kvantitativních tarifních omezení. Změnou GSP v roce 1995 získaly jejich produkty bezcelní přístup do ES bez ohledu na kategorii citlivosti. Speciální zacházení pro takto úzce vymezenou skupinu zemí bylo odůvodněno potřebou podporovat tyto země v jejich boji s produkcí drog a obchodování s nimi. Nařízením Rady č. 2820/98 bylo rozhodnuto, že toto výhodnější zacházení by mělo být rozšířeno i na průmyslové produkty ze zemí CACM a Panamy. Nařízení z roku 2001 tak spíše formálně vyčlenilo toto již dříve uplatňované speciální zacházení do jednoho ze zvláštních režimů. Dále jím bylo rozšířeno uplatňování režimu na Pákistán, což následně vyvolalo spor s Indií, o kterém bude pojednáno níže.

Zvláštní režim pro oblast drog tak bylo možné uplatňovat pouze na 12 taxativně vymezených zemí, jejichž rozvoji a sociální, ekonomické a policejní stabilitě bránila výroba drog a následné obchodování s nimi, aniž by ES uvedlo obecná kritéria a podmínky, na základě kterých byl seznam těchto zemí vytvořen.⁹⁹

3.2.4 Příklad EC Tariff Preferences

V roce 2002 podala Indie stížnost k WTO, kdy požadovala přezkoumání zákonnosti zvláštních pobídkových režimů ES. Původně napadala i legalitu zvláštních pobídkových režimů v oblasti pracovních práv a životního prostředí, ale následně se rozhodla koncentrovat pouze na zvláštní režim pro boj proti výrobě drog a obchodu s nimi. Příčinou této stížnosti bylo udělení dodatečných preferencí jejímu geografickému sousedovi a obchodnímu konkurentu Pákistánu, čímž mu ES umožnilo exportovat textil do ES za nižší cla než Indii. Indie považovalo takto nastavený zvláštní režim v oblasti drog za diskriminační,

---

⁹⁹ HARRISON, James. Incentives for Development: The EC's Generalized System of Preferences, India's WTO Challenge and Reform. *Common Market Law Review* [online]. 2005, č. 42 (6), s. 1667.

protože neumožňoval všem zemím získat dodatečné preference, a tedy v rozporu s principem MFN zakotveným ve WTO.¹⁰⁰ V důsledku této stížnosti byl vytvořen první panel, který se měl zabývat GSP. Panel vydal dne 1. 12. 2003 zprávu, kterou dal za pravdu Indii. Dospěl k závěru, že režim není konzistentní s článkem I:1 GATT a je v rozporu se zmocňovací doložkou WTO, tím že je diskriminační.¹⁰¹ ES se proti tomuto závěru odvolalo. Ve věci dále rozhodoval Odvolací orgán WTO, který došel v podstatě ke stejnému výsledku. Odvolací orgán WTO dal za pravdu panelu, konkrétně jeho závěru o tom, že zvláštní režim pro boj proti výrobě drog a obchodu s nimi je neospravedlnitelným porušením principu nejvyšších výhod. V čem se závěr odvolacího orgánu lišil, byla interpretace pojmu „nediskriminační“.¹⁰²

Odvolací orgán WTO odmítl vykládat termín nediskriminační způsobem, který spočívá v poskytování identických celních preferencí pro všechny rozvojové země bez rozdílu. Rozvojovým zemím mohou být poskytovány odlišné celní preference za předpokladu, že stejné zacházení je dostupné pro všechny další rozvojové země, které se nacházejí v podobné situaci. Tato situace se týká jejich rozvojových, finančních a obchodních potřeb, na které má být reagováno právě udělením zvláštních preferencí. Pro zajištění nediskriminačního poskytování dodatečných preferencí musí být stanovena objektivní kritéria, jejichž naplněním se země kvalifikuje jako příjemce zvláštních preferencí. Právě absence objektivního kritéria a s tím související uzavřený seznam zemí představoval prvek diskriminace v případě zvláštního režimu ES v oblasti drog. Dle Odvolacího orgánu WTO by muselo ES prokázat, že režim byl dostupný všem GSP zemím, které byly podobně postihнутy drogovými problémy. Další problém představovalo statické vymezení příjemců dodatečných preferencí, kdy nařízení neupravovalo

---

¹⁰⁰ MATHIS, H. James. Benign Discrimination and the General System of Preferences (GSP): WTO – Report of the Appellate Body, 7 April 2004, European Communities – Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries. WT/DS246/AB/R. *Legal Issues of Economic Integration* [online]. 2004, č. 31(4), s. 289.

¹⁰¹ World Trade Organization, Report of the Panel, *European Communities – Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/R, 1. 12. 2003, [cit. 20. 2. 2016].

¹⁰² TURKSEN, op. cit., s. 936-937.

žádný systém kritérií, na základě kterých by v budoucnu mohlo dojít k rozšíření nebo naopak zúžení těchto příjemců.¹⁰³

Na základě této zprávy bylo rozhodnuto, že ES musí změnit právní úpravu GSP do 1. 7. 2005, tak aby byla v souladu s právem WTO.

3.2.5 Zhodnocení fungování GSP v letech 1995 – 2005

GSP se v letech 1995 – 2005 vyznačoval značnou složitostí, což bylo mimo jiné dáno i velkým množstvím poskytovaných režimů. Zvláštní pobídkové režimy v oblasti pracovních práv a životního prostředí přitom nebyly natolik přitažlivé, aby byly rozvojovými zeměmi využívány. Environmentální pobídka se navíc týkala pouze tropického dřeva a omezovala se tudíž na velmi specifickou vizi ochrany životního prostředí. Zvláštní režim pro boj proti nedovolené výrobě a obchodování s drogami byl Odvolacím orgánem WTO označen za diskriminační, tj. v rozporu s doložkou MFN, a byla nutná jeho změna. Na druhou stranu pozitivním přínosem bylo zakotvení zvláštního režimu EBA, který je bez větších změn uplatňován dodnes. Problematickým byl rovněž příliš složitý systém graduace, který nepřinášel kýžené výsledky. Omezený dopad celních preferencí byl dále způsoben příliš širokým okruhem zařazených zemí, kdy z poskytovaných preferencí profitovaly zejména vyspělejší rozvojové země, které představovaly konkurenci těm méně vyspělým. Pravidla původu zůstaly i nadále nepříznivě nastavené, a často tak představovaly významnou překážku preferenčnímu přístupu pro produkty z rozvojových zemí.

Poměrně pozitivní dopad mělo rozhodnutí provádět revize jednou za tři roky a nikoliv každoročně, čímž byla posílena předvídatelnost systému pro obchodníky.¹⁰⁴

3.3 Fungování GSP v letech 2006 – 2013

Počátek nového desetiletého cyklu byl příležitostí k provedení další významné revize GSP, neboť během jeho průběhu již nejsou, z důvodu stability a předvídatelnosti, větší reformy vítány. Na základě zhodnocení fungování GSP

---

¹⁰³ MATHIS, op. cit., s. 298.

¹⁰⁴ ZHOU; CUYVERS, op. cit., s. 67.

v letech 1995 – 2005 představila Komise v rámci svého Sdělení¹⁰⁵ ze dne 7. 7. 2004 principy, z kterých by měla vycházet jednotlivá nařízení upravující GSP v letech 2006 – 2015. Ačkoliv měla právní úprava GSP dostát několika podstatným změnám, je třeba konstatovat, že se významným způsobem od předchozí nelišila.

Dle názoru Komise měl být nově uplatňovaný GSP stabilní, předvídatelný, objektivní a jednoduchý. Hospodářské subjekty k němu měly získat jednodušší přístup. GSP se měl soustředit na země, které to nejvíce potřebují¹⁰⁶, a měl různými způsoby podporovat regionální spolupráci mezi rozvojovými zeměmi. Bohužel se celá řada shora zmíněných principů nepodařila do nařízení upravující GSP v tomto desetiletí úspěšně implementovat.

Prvním z nařízení přijatých v rámci tohoto cyklu bylo nařízení č. 980/2005¹⁰⁷, na které navázalo nařízení č. 732/2008¹⁰⁸, které upravovalo GSP v letech 2009 – 2011. Z důvodu institucionálních změn v důsledku přijetí Lisabonské smlouvy (větší zapojení Evropského parlamentu) a potřeby přijetí nového nařízení v časově přijatelné době, aby se dotčení aktéři mohli s jeho obsahem dopředu seznámit, došlo k přijetí nařízení č. 512/2011¹⁰⁹, které prodloužilo uplatňování stávajícího GSP dle nařízení č. 732/2008 do konce roku 2013.

---

¹⁰⁵ Komise Evropských společenství. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a parlamentnímu výboru, Rozvojové země, mezinárodní obchod a udržitelný rozvoj: Úloha Všeobecného systému preferencí (GSP) Společenství na desetiletí 2006/2015* [online]. 7. 7. 2004, COM (2004) 461, [cit. 10. 2. 2016].

¹⁰⁶ Mělo se zejména jednat o malé, zranitelné, enklávní a nejméně rozvinuté země.

¹⁰⁷ Nařízení Rady (ES) č. 980/2005 ze dne 27. června 2005, o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁰⁸ Nařízení Rady (ES) č. 732/2008 ze dne 22. července 2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011 a o změně nařízení (ES) č. 552/97, č. 1933/2006 a nařízení Komise (ES) č. 1100/2006 a č. 964/2007. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁰⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 512/2011 ze dne 11. května 2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 732/2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

3.3.1 Režimy poskytované v rámci GSP

Nejvýznamnější změnou, které nařízení č. 980/2005 přineslo, bylo zjednodušení systému pěti různých režimů redukcí na režimy tři. Tento krok tak mimo jiné reagoval na rozhodnutí Odvolacího orgánu WTO ve věci EC Tariff Preferences, který dospěl k závěru, že zvláštní režim GSP v oblasti drog je v rozporu s doložkou MFN. Existence pouze tří režimů zároveň reflektovala požadavek Komise na zjednodušení celého systému.

S účinností od 1. července 2005¹¹⁰ tak lze rozlišovat tyto režimy:

- Obecný režim
- Zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných (tzv. „GSP Plus“ či „GSP+“)
- EBA

Obecný režim

Na základě obecného režimu GSP byly 176 zemím a území uděleny celní preference pro dovoz 6355 produktů.¹¹¹ Úprava celních sazeb zůstala zachována v podobě dle nařízení č. 2501/2001.

GSP+

GSP+ svou podstatou nahradil tři z pěti režimů, které byly v rámci předchozího cyklu GSP uplatňovány. Dodatečné celní preference by na základě GSP+ měly být poskytnuty těm rozvojovým zemím, které jsou v důsledku nedostatečné diverzifikace a nedostatečného začlenění do mezinárodního obchodního systému zranitelné, s cílem pomoci jim převzít zvláštní úkoly a povinnosti vyplývající z ratifikace zásadních mezinárodních úmluv o lidských a pracovních právech, ochraně životního prostředí a řádné správy věcí veřejných, jakož i z jejich účinného provádění.¹¹² Účelem těchto preferencí je posílit další hospodářský růst

---

¹¹⁰ Ustanovení nesouvisející se zvláštní pobídkovým režimem pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných vstupují v platnost dnem 1. ledna 2006.

¹¹¹ European Commission. *An Introduction to the EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. July 2008, DG Trade, [cit. 10. 2. 2016].

¹¹² Bod 7 Preambule nařízení č. 980/2005/ES

těchto rozvojových zemí a tím kladně reagovat na jejich potřebu udržitelného rozvoje. V rámci GSP+ jsou proto produkty zemí zařazených do GSP+ při jejich dovozu do ES podrobeny prakticky bezcelnímu přístupu.

Kritéria pro zařazení do GSP+

Podmínky pro zařazení do režimu GSP+ zůstaly až na menší výjimky neměnné dodnes. Každá země, která chtěla být zařazena do režimu GSP+ musela podat formální žádost a splnit následující podmínky.

Jedním z kritérií byla zranitelnost země, přičemž země byla považována za zranitelnou v důsledku nedostatečné diverzifikace a nedostatečného začlenění do mezinárodního obchodního systému. Za zranitelnou zemi se rozuměla země, která nebyla Světovou bankou během tří po sobě jdoucích let klasifikována jako země s vysokými příjmy a jejichž pět největších tříd dovozu do ES zařazeného do GSP představovalo více než 75 % celkové hodnoty dovozu zařazeného do GSP, a jejíž dovoz do ES zařazený do GSP představoval méně než 1 % hodnoty celkového dovozu do ES zařazeného do GSP, přičemž tyto hodnoty se vypočítaly dle údajů dostupných k 1. září 2004 jako průměr za poslední tři po sobě jdoucí roky.¹¹³

Dalším kritériem, jež představuje podstatu celého režimu, byla ratifikace a efektivní uplatňování 16 mezinárodních úmluv v oblasti lidských a pracovních práv a dále alespoň 7 z 11 úmluv týkajících se životního prostředí a řádné správy věcí veřejných. Rozvojové země se dále musely zavázat, že do 31. 12. 2008 ratifikují a účinně provedou i zbylé 4 úmluv.¹¹⁴

V případě, že země zařazená do GSP+ porušila své povinnosti, např. závažně a soustavně porušovala zásady stanovené v úmluvách, tak jí mohly být dočasně odejmuty výhody plynoucí z tohoto režimu.¹¹⁵

---

¹¹³ čl. 9 odst. 3 nařízení č. 980/2005/ES

¹¹⁴ čl. 9 odst. 1 nařízení č. 980/2005/ES

¹¹⁵ čl. 16 odst. 1 nařízení č. 980/2005/ES

Země zvýhodněné v rámci GSP+

Do GSP+ byl v období od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2008 zařazeno 15 zemí. Režim GSP+ se týkal 6421 produktů, které požívaly až na pár výjimek bezcelní přístup.¹¹⁶

EBA

Režim EBA zahrnoval v tomto období 7218 produktů z 50 nejméně rozvinutých zemí.¹¹⁷ Pro zemi, která již nebyla OSN klasifikována jako nejméně rozvinutá, se nově zavádělo přechodné tříleté období s cílem zmírnit veškeré nepříznivé dopady způsobené odnětím celních preferencí poskytovaných v rámci tohoto režimu.

3.3.2 Další rysy GSP

Mechanismus graduace

Jak již bylo vysvětleno v předchozích kapitolách, ke graduaci dochází v případě, kdy se země stane konkurenceschopnou pro jednu či více skupin produktů, a proto nepotřebuje poskytování preferenčních celních sazeb.

S ohledem na hodnocení Komise byla graduace výrazně zjednodušena. Původní tři kritéria byla nahrazena kritériem jediným, spočívajícím v podílu komunitárního trhu, vyjádřeného podílem na preferenčních dovozech.¹¹⁸ Ke graduaci třídy pro zvýhodněnou zemi tak došlo v případě, kdy tato třída splnila kritéria pro graduaci po dobu tří po sobě jdoucích let, čímž měla být zvýšena předvídatelnost a spravedlnost graduace a odstraněn negativní účinek velkého a výjimečného kolísání dovozních statistik. V důsledku graduace došlo ke ztrátě celních preferencí ve vztahu k produktům pocházejícím ze zvýhodněné země a patřícím do třídy, u níž průměrná hodnota dovozu do Společenství produktů z této země spadajících do příslušné třídy, překročila 15% hodnoty dovozu do Společenství týchž produktů ze všech zemí zvýhodněných v rámci GSP.

---

¹¹⁶ European Commission. *An Introduction to the EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. July 2008, DG Trade, [cit. 10. 2. 2016].

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Komise Evropských společenství. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a parlamentnímu výboru, Rozvojové země, mezinárodní obchod a udržitelný rozvoj: Úloha Všeobecného systému preferencí (GSP) Společenství na desetiletí 2006/2015* [online]. 7. 7. 2004, COM (2004) 461, [cit. 10. 2. 2016]. s. 9.

V případě textilu a oblečení byla hranice nastavena přísněji, kdy stačilo překročení hranice 12,5% hodnoty dovozu.¹¹⁹

V případě, že třída nedosahovala výše uvedeného kritéria během tří po sobě jdoucích let, mohlo dojít k opětovnému udělení preferencí, tj. degraduaci.

Nadto již zboží nebylo rozdělováno do 34 odvětví, ale skupiny produktů byly definovány pomocí 21 tříd dle kombinované nomenklatury.¹²⁰

Pravidla původu

Pravidla původu byla stále vnímána jako příliš složitá a restriktivní. V listopadu 2010 došlo v důsledku přijetí nařízení č. 1063/2010¹²¹ k jejich zjednodušení a podstatnému zlepšení. S účinností od 1. 1. 2011 byla umožněna kumulace mezi jednotlivými zeměmi zařazenými do GSP a zeměmi, které mají zónu volného obchodu s EU. Regionální kumulace byla nově umožněna v rámci skupiny zemí Mercosuru¹²². S cílem umožnit při získávání materiálů větší pružnost byl povolený podíl materiálů, které nesplňují pravidla původu zvýšen na 15% ceny konečného produktu ze závodu.

Pravidla původu nyní zohledňují různorodé průmyslové kapacity zvýhodněných zemí. U některých produktů pocházejících z nejméně rozvinutých zemí se tak nově používají méně přísná pravidla původu. S cílem podpořit průmyslový rozvoj v nejméně rozvinutých zemích byl práh vztahující se na tyto nepůvodní materiály nastaven až do výše 70%.¹²³ Toto opatření by mělo u produktů pocházejících z nejméně rozvinutých zemí vést ke zvýšení jejich vývozu. Tato změna reflektovala nízké využívání preferencí nejméně rozvinutými zeměmi, přičemž jedním z důvodů tohoto stavu byla právě uplatňovaná pravidla původu.

---

¹¹⁹ čl. 14 nařízení č. 980/2005/ES

¹²⁰ QUICK, Reinhard; SCHMÜLLING, Ulrike. A New Approach to Preferences: The Review of the European GSP Scheme. *Global Trade and Customs Journal* [online]. 2011, č. 6(1), s. 12.

¹²¹ Nařízení Komise (EU) č. 1063/2010 ze dne 18. listopadu 2010, kterým se mění nařízení (EHS) č. 2454/93, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství.

¹²² Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay.

¹²³ BERETTA, C. Laura. Reforming the EU GSP in Europe: Defining the New Map of Tariff Preferences and Supply Options. *Global Trade and Customs Journal* [online]. 2013, č. 8(7&8), s. 221-222.

3.3.3 Změny dle nařízení č. 732/2008

V důsledku přijetí nařízení č. 732/2008 nedošlo k žádným významným změnám. V období 2009 – 2011 došlo v jednom případě ke graduaci (vietnamská obuv) a v šesti případech k procesu opačnému, tedy k degradaci (Alžírsko, Indie, Indonésie, Rusko, Jihoafrická republika a Thajsko).

Obecný režim

Počet zvýhodněných zemí se v rámci obecného režimu nezměnil, ale došlo k rozšíření zařazených produktů na 6244 produktů (3200 necitlivých a 3044 citlivých).¹²⁴

GSP+

V letech 2009 – 2011 bylo do GSP+ zařazeno 6336 produktů pocházejících z 16 zařazených zemí.¹²⁵ Pro splnění podmínek nutných k zařazení do tohoto režimu bylo od roku 2009 zapotřebí ratifikovat a provádět všech 27 mezinárodních úmluv.¹²⁶ Rovněž bylo umožněno podat žádost o zařazení do GSP+ po uplynutí 18 měsíců, tedy i v polovině uplatňování tříletého nařízení.¹²⁷ Toto omezení podléhalo v minulosti značné kritice neúspěšných žadatelů, neboť museli čekat celé tři roky, než mohli znovu o zařazení do režimu GSP+ zažádat.

EBA

V režimu EBA bylo v tomto období zařazeno 49 zemí, kterým byl poskytnut bezcelní režim pro dovoz 7140 produktů.¹²⁸ Kapverdy byly vyškrtнутy ze seznamu nejméně rozvinutých zemí OSN a z toho důvodu jim byly, s ohledem na

---

¹²⁴ European Commission. *The EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. 17. 3. 2009, DG Trade, Civil Society Dialogue, [cit. 10. 2. 2016].

¹²⁵ Došlo nově k zařazení Arménie, Ázerbájdžánu a Paraguaye a k vyřazení Panamy, protože včas nepodala žádost.

¹²⁶ European Commission. *The EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. 17. 3. 2009, DG Trade, Civil Society Dialogue, [cit. 10. 2. 2016].

¹²⁷ čl. 9 odst. 1 nařízení č. 732/2008/ES

¹²⁸ European Commission. *The EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. 17. 3. 2009, DG Trade, Civil Society Dialogue, [cit. 10. 2. 2016].

přechodné období, poskytovány celní preference v režimu EBA do konce roku 2010.¹²⁹ Výjimka pro cukr byla uplatňována do konce září 2009.¹³⁰

3.3.4 Zhodnocení fungování GSP v letech 2006 – 2013

GSP byl přijetím nařízení v roce 2005 výrazně zjednodušen. V rámci GSP jsou od této doby rozlišovány pouze tři režimy. Ke konci období došlo ke změně právní úpravy pravidel původu, kdy lze pozitivně hodnotit především volnější podmínky pro nejméně rozvinuté země, neboť to byla často právě pravidla původu, která představovala překážku dovozu jejich zboží na evropské trhy.

Ačkoliv byl mechanismus graduace podstatně zjednodušen, nelze bez výhrad konstatovat, že došlo k jeho efektivnějšímu uplatňování. Během tohoto období bylo stále problematické naplnit podmínky nutné pro graduaci, protože byly brány v potaz veškeré dovozy všech zvýhodněných zemí, bez ohledu na sektorovou graduaci některých zemí. Při graduaci se tak například započítaly i dovozy z Číny, které v důsledku graduace ztratily preference, což vedlo k tomu, že u některých zemí nedošlo k dosažení 15% hranice, nutné pro graduaci. Z toho důvodu došlo v období 2009 – 2011 pouze k jedné graduaci a šesti degradačním.¹³¹

EU poskytovala v období 2006 – 2013 příliš štědrý GSP, neboť se poskytované preference vztahovaly na přibližně 6200 produktů ze 176 zemí. Jedním z hlavních cílů reformy v roce 2004 bylo zaměřit GSP na země, které to nejvíce potřebují. Jak bylo podrobně rozebráno v rámci této podkapitoly, nebylo výše uvedeného cíle dosaženo. Největšími příjemci výhod GSP nebyly nejchudší a zranitelné rozvojové země, ale zejména rozvíjející se ekonomiky jako je Indie, Brazílie, Thajsko a některé země Perského zálivu. Důsledkem takto široce uplatňovaného systému bylo, že v podstatě celý svět měl nárok na celní preference.¹³²

---

¹²⁹ Nařízení Komise (ES) č. 1547/2007 ze dne 20. prosince 2007, kterým se stanoví přechodné období pro vynětí Kapverdské republiky ze seznamu zvýhodněných zemí, na něž se vztahuje zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země, jak je stanoveno v nařízení Rady (ES) č. 980/2005 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí.

¹³⁰ European Commission. *The EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. 17. 3. 2009, DG Trade, Civil Society Dialogue, [cit. 10. 2. 2016].

¹³¹ QUICK; SCHMÜLLING, op. cit., s. 14-15.

¹³² Tamtéž, s. 13-14.

4 Fungování současného GSP

V roce 2012 došlo k přijetí nařízení č. 978/2012, které upravuje fungování GSP v období od 1. 1. 2014 až do 31. 12. 2023.¹³³ Desetiletá doba uplatňování má vyřešit déletrvající rozhodovací proces zavedený Lisabonskou smlouvou a má rovněž přispět ke zvýšení právní jistoty a stability systému pro jednotlivé dovozce a vývozce. Ačkoliv byla struktura GSP spočívající v uplatňování tří odlišných režimů zachována, došlo k významným proměnám, které se projeví na efektivitě systému.

4.1 Obecný režim

Využívání celních preferencí v rámci GSP zeměmi s vysokými nebo vyššími středními příjmy zvyšuje konkurenční tlak na vývoz z chudších, zranitelnějších zemí, a proto by mohlo být pro zranitelnější rozvojové země neodůvodněnou zátěží. Vyspělejší země mají takové úrovně příjmu na obyvatele, jež jim umožňují dosahovat vyšších úrovní diverzifikace bez celních preferencí poskytovaných v rámci GSP. Patří mezi ně ekonomiky, jež úspěšně dokončily přechod od centralizovaného hospodářství na hospodářství tržní. Z těchto důvodů země, které jsou během tří po sobě následujících let zařazeny Světovou bankou mezi země s vysokými nebo vyššími středními příjmy, ztratí výhody plynoucí z GSP.¹³⁴ Oproti předcházejícímu nařízení již není bráno v potaz kritérium diverzifikace průmyslu, neboť to vedlo k zachování preferencí pro vyspělejší země jako je např. Brazílie.¹³⁵ Rozhodnutí o vynětí zvýhodněné země z GSP se použije od jednoho roku ode dne vstupu uvedeného rozhodnutí v platnost.¹³⁶

Celní preference poskytované v rámci GSP ztratily rovněž rozvojové země, jež využívají preferenční ujednání pro přístup na trh Unie, které poskytují stejné nebo výhodnější celní preference jako GSP v podstatě pro celý obchod.¹³⁷ Tyto

---

¹³³ S výjimkou režimu EBA, který není časově omezen.

¹³⁴ Země, které byly vyřazeny z GSP, jsou uvedeny v příloze č. 1.

¹³⁵ BERETTA, op. cit., s. 218-219.

¹³⁶ čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení č. 978/2012/EU

¹³⁷ čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení č. 978/2012/EU

země mají preferenční přístup na evropské trhy na základě jiných dohod a nedojde tak k významnému zhoršení jejich postavení. Rozhodnutí o vynětí zvýhodněné země z GSP se použije od dvou let ode dne použitelnosti preferenčního režimu přístupu na trh.¹³⁸

Země, které důsledkem tohoto opatření ztratily status zvýhodněné země, mohou znovu získat tento status v případě, že přestanou naplňovat podmínky pro jeho odnětí.

V rámci GSP tak k 1. 1. 2014 došlo ke snížení zvýhodněných zemí ze 176 na 89, kdy 49 z nich tvoří nejméně rozvinuté země profitující z režimu EBA a dalších 40 zemí s nízkým či nižším středním příjmem profitující buď z obecného režimu nebo režimu GSP+. Od 1. 1. 2016 je v rámci GSP zvýhodněno 81 zemí (49 nejméně rozvinutých a 32 zemí s nízkým či nižším středním příjmem).¹³⁹

4.1.1 Produktové pokrytí GSP

Téměř 66% položek společného celního sazebníku EU je možné dovážet v obecném režimu GSP. Přijetím nařízení došlo k zařazení 15 nových produktů (převážně strategických surovin) a 4 citlivé produkty byly nově klasifikovány jako necitlivé, čímž byl zajištěn jejich bezcelní přístup. Tyto položky byly pečlivě vybrány s ohledem na zájmy nejméně rozvinutých zemí, protože s rozsáhlejším rozšířením produktů by tyto země ztratily výhody plynoucí z bezcelního přístupu v rámci EBA.¹⁴⁰

4.1.2 Graduace

Dle nového nařízení došlo ke zvýšení prahových hodnot, jejichž dosažení je důvodem pro graduaci.¹⁴¹ Prahová hodnota byla nařízením zvýšena na 17,5% pro všechny typy produktů s výjimkou textilu, kde byla stanovena prahová hodnota ve výši 14,5%.¹⁴² Tím že došlo k výraznému snížení počtu příjemců GSP, bude ke

---

¹³⁸ čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení č. 978/2012/EU

¹³⁹ Viz příloha č. 2.

¹⁴⁰ European Commission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016], s. 11.

¹⁴¹ Příloha VI nařízení č. 978/2012/EU

¹⁴² V důsledku vyřazení Číny a dalších velkých exportérů do EU, došlo k dalšímu zvýšení prahových hodnot. Viz nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1978 ze dne 28. srpna

graduaci docházet rychleji. Tyto změny by měly vést ke zvýšení exportu těchto graduovaných produktů u nejchudších zemí. Produkty jsou nově rozděleny do 32 tříd namísto předchozích 21, což umožňuje větší reflexi skutečné konkurenceschopnosti jednotlivých produktů, kdy je snížena pravděpodobnost, že by došlo ke graduaci nekonkurenceschopného produktu pouze na základě skutečnosti, že je zařazen do třídy společně s velmi konkurenceschopnými produkty z jiného odvětví průmyslu.¹⁴³

Nově již není graduace uplatňována v GSP+, čímž bylo v tomto ohledu zajištěno stejné zacházení jako s nejméně rozvinutými zeměmi zařazenými do EBA, neboť země zvýhodněné v rámci režimu GSP+ jsou zranitelné a s nízkou diverzifikací vývozních artiklů.¹⁴⁴

S účinností od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2016 došlo ke graduaci šesti sektorů Číny, pěti Indie, dvou Indonésie, Thajska a Ekvádoru a jednoho u Ukrajiny, Nigérie a Kostariky. Některé sektory Vietnamu se staly předmětem degradace.¹⁴⁵

4.2 GSP+

S účinností nového nařízení došlo k několika menším změnám i v režimu GSP+. Kritéria pro zařazení země do GSP+ byla uvolněna, ale došlo k přísnějšímu monitorování plnění povinností. Za zranitelnou zemi se rozumí země, u níž v hodnotovém vyjádření v rámci systému GSP sedm nejvyšších tříd dovozu¹⁴⁶ jejích produktů do EU přesahuje prahovou hodnotu ve výši 75% hodnoty jejího celkového dovozu produktů, přičemž tyto hodnoty se vypočítají jako průměr za poslední tři po sobě jdoucí roky; a u níž hodnota dovozu produktů do EU

2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012, pokud jde o způsoby použití článku 8 uvedené v příloze VI zmíněného nařízení. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁴³ European Commission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016], s. 10.

¹⁴⁴ European Commission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016], s. 12.

¹⁴⁵ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1213/2012 ze dne 17. prosince 2012 o pozastavení celních preferencí pro některé země zvýhodněné v rámci systému GSP ve vztahu k některým třídám systému GSP podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁴⁶ Za předchozího nařízení se jednalo o pět tříd.

nedosahuje prahové hodnoty ve výši 2 % hodnoty celkového dovozu produktů do EU zeměmi GSP, přičemž tyto hodnoty se vypočítají jako průměr za poslední tři po sobě jdoucí roky.¹⁴⁷ Kritérium zranitelnosti bylo touto revizí zmírněno (prahová hodnota ve výši 1% byla zvýšena na 2%), čímž bylo nově umožněno některým dalším zemím požádat o účast na GSP+.¹⁴⁸ S ohledem na vynětí Číny, Ekvádoru, Malediv a Thajska ze seznamu zemí zvýhodněných v rámci GSP k 1. 1. 2015 a jejich značnému podílu dovozu v rámci GSP bylo třeba znovu změnit prahovou hodnotu zranitelnosti, a to z 2% na 6,5% s účinností od 1. 1. 2015.¹⁴⁹

Množství úmluv, jež je nutné ratifikovat a účinně implementovat, nebylo přijetím nového nařízení rozšířeno, takže se země mohou soustředit na jejich efektivní uplatňování.¹⁵⁰ V případě, že země neplní své povinnosti, mohou jí být preference dočasně odejmuty. Nově je na zvýhodněné zemi, aby prokázala, že dodržuje své povinnosti vyplývající z poskytování celních preferencí v režimu GSP+.¹⁵¹

Reformou došlo k dalšímu posílení monitorovacího mechanismu. Evropská komise předkládá každé dva roky¹⁵² Evropskému parlamentu a Radě zprávu o stavu ratifikace příslušných úmluv, dodržování případných oznamovacích povinností dle úmluv a stavu jejich účinného provádění.¹⁵³ Monitorovací mechanismus je založen na dvou pilířích – systému kontroly na principu bodování a dialogu se zvýhodněnou zemí.¹⁵⁴

---

¹⁴⁷ Příloha VII nařízení č. 978/2012/EU

¹⁴⁸ Na základě tohoto kroku se Pákistán, Filipíny a Ukrajina staly způsobilými k zařazení do režimu GSP+.

¹⁴⁹ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/602 ze dne 9. února 2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012, pokud jde o prahovou hodnotu vymezenou v bodě 1 písm. b) přílohy VII uvedeného nařízení. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁵⁰ Nicméně došlo k vynětí kritizované Mezinárodní úmluvy o potlačování a trestání zločinu apartheidu a jejímu nahrazení Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu.

¹⁵¹ čl. 15 odst. 2 nařízení č. 978/2012/EU

¹⁵² Dle dřívějšího nařízení se jednalo o období tří let.

¹⁵³ čl. 14 nařízení č. 978/2012/EU

¹⁵⁴ European Commission. *Generalised Scheme of Preferences (GSP): 10 countries to benefit from EU preferential trade scheme GSP+ as of 1 January 2014* [online]. 30. 12. 2013, Brussels, [cit. 10. 2. 2016].

Další dílčí změnou je doba, ve které je možné podávat žádost pro zařazení mezi země zvýhodněné v rámci režimu GSP+. ¹⁵⁵ Nyní je možné tak učinit kdykoliv, předtím to bylo možné pouze každý rok a půl.

Efektivita režimu GSP+ byla dále podpořena rozhodnutím zúžit skupinu zemí zařazených do GSP, jež vedla k odnětí preferencím vyspělejších rozvojovým zemím, které představovaly konkurenci zemím zařazených do GSP+.

4.2.1 Produktové pokrytí GSP+

Více než 66% položek společného celního sazebníku EU je možné dovážet v rámci režimu GSP+. Přijetím nařízení č. 978/2012 byly přidány 4 nové položky do režimu GSP+. ¹⁵⁶

4.2.2 Země zvýhodněné v rámci GSP+

V současné době je v rámci režimu GSP+ zvýhodněno osm zemí. ¹⁵⁷

4.3 EBA

Režim EBA je bez výraznějších změn uplatňován již od roku 2001. Učiněná reforma směřující k jednoduššímu a efektivnějšímu uplatňování GSP má nicméně významný dopad právě na nejméně rozvinuté země. Tím, že došlo ke snížení příjemců GSP a posílení mechanismu graduace, byly oslabeny konkurenční tlaky na dovozy z nejméně rozvinutých zemí. Byla tak posílena efektivita preferencí udělených nejméně rozvinutým zemím, které nyní poskytují větší příležitost pro export. V rámci režimu EBA i nadále nedochází k uplatňování mechanismu graduace. ¹⁵⁸

Do režimu EBA je nyní zařazeno 49 států a území. ¹⁵⁹

---

¹⁵⁵ European Commission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016], s. 12.

¹⁵⁶ Jedná se o strategické suroviny: alkalické kovy, surové olovo, oxid hlinitý.

¹⁵⁷ Viz příloha č. 3.

¹⁵⁸ BERETTA, op. cit., s. 220.

¹⁵⁹ Viz příloha č. 4.

4.4 Další změny

Nový režim stanovuje podrobné procedury a přechodná období, která umožňují zemím a ekonomickým subjektům adaptovat se na změny ve zvýhodněných zemích. Tato změna reflektuje požadavek na předvídatelnost, protože úspěch celého konceptu odvisí od jeho skutečného využívání hospodářskými subjekty. Společnosti musí vědět, co se změnilo, co se může změnit a v jakém rozsahu. I s ohledem na tuto skutečnost došlo ke zveřejnění nařízení více než jeden rok dopředu.

Další změna spočívá v tom, že nově mohou o zavedení ochranných opatření žádat i producenti z EU, kdežto v předcházejícím cyklu tak mohly činit pouze členské státy a Komise.¹⁶⁰

4.5 Zhodnocení revidovaného GSP

Důvodem reformy bylo přizpůsobení GSP nové globální realitě a zajištění větší funkčnosti a transparentnosti pro ekonomické subjekty. Význam GSP pro rozvojové země je neustále snižován, a to v přímé úměrnosti se snižováním cel dle doložky MFN, které je důsledkem další liberalizace mezinárodního obchodu. Tento pokles cel tak nevyhnutelně vede k procesu nazývanému jako „eroze preferencí“. I z toho důvodu je třeba odlišit vyspělé rozvojové země od ostatních rozvojových zemí, protože stávající omezený dopad celních preferencí je třeba plně využít jejich zacílením na země nacházející se v nejsložitější situaci. Lze pouze pozitivně kvitovat, že došlo k vyřazení vyspělejších rozvojových zemí z GSP. Tyto země totiž představují další konkurenci nejméně rozvinutým zemím, které často exportují velmi podobné produkty.

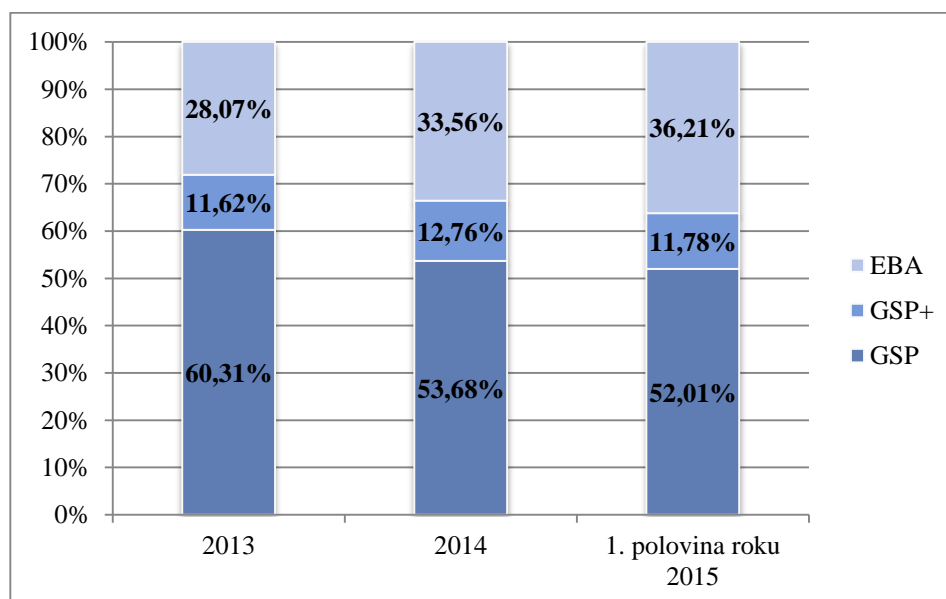
Úspěch celého konceptu závisí také na schopnosti exportérů a importérů využívat poskytované preference. GSP již není revidován každé tři roky, ale je nově přijímán na období deseti let. Procedury, které ovlivňují odnětí preferencí, jsou nyní detailnější a více transparentní, a jsou tak více srozumitelné pro podnikatele. Přechodná období týkající se změn v postavení zvýhodněných zemí umožňují, aby se ekonomické subjekty včas přizpůsobily těmto změnám.

---

¹⁶⁰ BERETTA, op. cit., s. 221.

Nový GSP není uplatňován dostatečně dlouhou dobu, aby bylo možné hodnotit úspěšnost jeho revize i na základě ekonomických výsledků. Autorka práce nicméně poznamenává, že na základě dat uvedených ve Zprávě Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 28. 1. 2016¹⁶¹, které jsou rovněž uvedeny v příloze č. 5 této práce, lze konstatovat, že v letech 2014 a 2015 došlo k poměrnému zvýšení preferenčního dovozu nejméně rozvinutých zemí v rámci EBA v porovnání s preferenčním dovozem v rámci obecného režimu GSP. Na základě výše uvedeného lze dojít k závěru, že i dostupná ekonomická data potvrzují lepší zaměření celních preferencí na země, které to nejvíce potřebují, neboť právě nejméně rozvinuté země zařazené v rámci EBA by měly být hlavním příjemcem výhod z GSP.

Graf č. 1 Procentuální vyjádření preferenčního dovozu v rámci jednotlivých režimů GSP

Jak vyplývá z grafu, tvořil v roce 2013 preferenční dovoz nejméně rozvinutých zemí 28,07% z celkového preferenčního dovozu zemí profitujících z GSP. V roce 2014 představoval preferenční dovoz v rámci EBA již 33,56%

¹⁶¹ Evropská komise. *Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě: Zpráva o všeobecném systému preferencí za období 2014–2015* [online]. 28. 1. 2016, COM (2016) 29 final, [cit. 10. 2. 2016], s. 18.

z celkového preferenčního dovozu do EU, a během prvních šesti měsíců roku 2015 dokonce 36,21%. Na druhou stranu je však třeba uvést, že k tomuto meziročnímu procentuálnímu vzrůstu došlo i mezi roky 2012 a 2013, tedy v době, kdy nebylo nové nařízení uplatňováno.¹⁶²

---

¹⁶² Tamtéž, s. 4.

5 Soulad současného GSP s právní úpravou v rámci WTO

V minulosti bylo Odvolacím orgánem WTO rozhodnuto, že jeden z režimů uplatňovaných v rámci GSP poskytovaného ES je v rozporu s právem WTO, protože nenaplňuje podmínky pro zařazení pod zmocňovací doložku přijatou roku 1979. EU deklaruje, že současný GSP je již plně v souladu s právem WTO. Předmětem této kapitoly je proto posouzení, zda je současný GSP EU v souladu s pravidly WTO.

Jak již bylo popsáno v rámci druhé kapitoly, GSP je v z povahy věci v rozporu s doložkou MFN zakotvené v čl. I:1 GATT. Toto porušení může být nicméně ospravedlnitelné zmocňovací doložkou, která představuje výjimku z aplikace doložky MFN. Zmocňovací doložka umožňuje v odst. 1 odlišné a výhodnější zacházení s rozvojovými zeměmi.¹⁶³ Tento odstavec se vztahuje na preferenční celní zacházení ze strany rozvinutých zemí na produkty pocházející z rozvojových zemí v souladu s GSP, který má být všeobecný, nerekiproční a nediskriminační.¹⁶⁴ Jakékoliv odlišné a příznivější zacházení musí být navrženo s cílem usnadnit a podpořit obchod rozvojových zemí, a ne vytvářet překážky nebo nepřiměřené obtíže pro obchod jiných členských států WTO.¹⁶⁵ Dále nesmí představovat překážku pro snížení nebo odstranění cel a jiných překážek obchodu na základě principu MFN. Takto poskytnuté zacházení musí být navrženo způsobem, aby bylo schopné pozitivně reagovat na rozvojové, finanční a obchodní potřeby rozvojových zemí.

Odvolací orgán WTO se ve svém rozhodnutí EC Tariff preferences zabýval vymezením požadavku „všeobecného“ GSP, kdy je dle jeho mínění tento

---

¹⁶³ odst. 1 Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries, Decision of 28 November 1979, L/4903

¹⁶⁴ odst. 2 písm. a) Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries, Decision of 28 November 1979, L/4903

¹⁶⁵ odst. 3 Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries, Decision of 28 November 1979, L/4903

požadavek naplněn za předpokladu, že GSP zůstane i nadále všeobecně aplikován na rozvojové země.¹⁶⁶

Nereciprocita spočívá v tom, že není od rozvojových zemí vyžadováno, aby rovněž rozvinutým zemím poskytly stejné či podobné výhody. Turksen má za to, že požadavek nereciprocit se týká pouze obchodních úlev, a je tedy možné od rozvojových zemí vyžadovat, aby za poskytnutí celních preferencí splnily nějaké podmínky.¹⁶⁷

Odvolací orgán WTO dále specifikoval pojem „nediskriminační“. Zmocňovací doložka dle něj zakazuje rozlišování mezi rozvojovými zeměmi, jež se nacházejí v podobné situaci, ale samotné rozlišování mezi rozvojovými zeměmi s ní není v rozporu.¹⁶⁸ Rozvinuté země uplatňující GSP tak musí poskytnout identické celní preference všem zemím v podobné situaci.

5.1 Obecný režim GSP

Obecný režim GSP je s ohledem na výše vymezené pojmy bezpochyby všeobecný, nereciproční a nediskriminační. EU jsou jednostranně poskytovány celní preference všem rozvojovým zemím, které splňují podmínku pro zařazení do GSP spočívající na základě ekonomických a čistě objektivních kritérií. V jeho případě tak není dán žádný důvod pro rozpor s právem WTO.

5.2 GSP+

Jedná se opět o zvláštní režim poskytující dodatečné preference, který vyvolává pochybnosti o jeho souladu s pravidly WTO.

---

¹⁶⁶ World Trade Organization, Report of the Appellate Body, *European Communities-Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/AB/R, 7 April 2004, odst. 156.

¹⁶⁷ TURKSEN, op. cit., s. 948.

¹⁶⁸ World Trade Organization, Report of the Appellate Body, *European Communities-Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/AB/R, 7 April 2004, odst. 173.

5.2.1 Pravidla vymezená Odvolacím orgánem WTO a jejich aplikace na režim GSP+

1. Se všemi zvýhodněnými zeměmi, které jsou v podobné situaci ve vztahu k jejich rozvojovým, finančním a obchodním potřebám, má být zacházeno identicky. Diskriminace mezi podobnými případy je zakázána.
2. Při hodnocení existence výše uvedených potřeb má být použito objektivní kritérium.
3. Celní preference musí být způsobilé efektivně adresovat výše uvedené potřeby. Jelikož má být GSP pozitivní odpovědí na výše uvedené potřeby, musí být schopen zlepšit rozvojovou, finanční nebo obchodní situaci rozvojové země. Je tedy vyžadována příčinná souvislost mezi preferenčním zacházením a pravděpodobností, že dojde ke zmírnění těchto potřeb.
4. Stanovené podmínky nesmí klást nepřiměřené náklady na rozvojové země. Vytváření nejrůznějších byrokratických a nákladných postupů pro rozvojové země, které usilují o zařazení do GSP, je zakázáno.¹⁶⁹

Cílem GSP+ je kompenzovat zranitelné země pro jejich obtíže plynoucí z provádění vybraných úmluv tím, že jim jsou poskytnuty obchodní výhody spočívající v dodatečných celních preferencích. Jelikož je rozvoj možné vnímat i v širším kontextu než pouze ekonomickém, lze prosazování lidských práv, ochrany životního prostředí a řádné správy považovat za součást rozvojových potřeb, které mohou být oprávněně řešeny v rámci GSP. Idea stojící za režimem GSP+ tak je v souladu se zmocňovací doložkou, nicméně samotné provedení je v několika elementech sporné.

---

¹⁶⁹ NOORDHOEK, Willemijn. *Human Rights in the Law of the World Trade Organization: The Case of the European Generalized System of Preferences* [online]. Amsterdam Center for International Law and Amsterdam Center for European Law and Governance, 15. 1. 2010 [cit. 10. 2. 2016], s. 22-26.

5.2.2 Problematické aspekty GSP+

Ratifikace a implementace úmluv jako objektivní kritérium

Skutečnost, že GSP+ vyžaduje, aby rozvojové země ratifikovaly a implementovaly mezinárodní úmluvy vymezené v nařízení, může být dle některých autorů problematická. Je totiž zpochybňováno, zda je požadavek ratifikace a implementace příslušných úmluv relevantní pro určení, že zde existuje rozvojová potřeba konkrétní rozvojové země. Schneider má nicméně za to, že úmluvy přiměřeně odráží myšlenku udržitelného rozvoje. Je tak dle něj možné učinit závěr, že GSP+ řeší potřeby, které jsou všeobecně uznávány za sdílené všemi rozvojovými zeměmi.¹⁷⁰ I Bartels souhlasí, že cíle jednotlivých úmluv korespondují široce interpretovaným rozvojovým potřebám, protože dosažením těchto cílů zpravidla dochází ke zvýšení standardu rozvoje. Problémem však dle něj je, že v důsledku stanovení ratifikace a implementace úmluv jako kritéria pro poskytnutí preferencí hrozí, že nebudou uděleny preference zemím, které mají příslušnou rozvojovou potřebu, a na druhou stranu budou tyto preference poskytnuty zemím, které tuto potřebu nemají.¹⁷¹ V situaci, kdy zvýhodněná rozvojová země skutečně nemá rozvojovou potřebu, tak nemohou být poskytované celní preference v příčinné souvislosti s touto neexistující potřebou.¹⁷² Tato hrozící absence příčinné souvislosti mezi udělením preferencí a skutečnými rozvojovými potřebami zvýhodněných zemí je namítána i Turksenem¹⁷³ a Nordhoekem¹⁷⁴. Oproti tomu Schneider upozorňuje na skutečnost, že všechny rozvojové země mají naléhavou potřebu rozvoje, která je reflektována alespoň v některé z úmluv, a je proto ospravedlnitelné udělovat celní preference bez dalšího rozlišování jednotlivých úmluv a potřeb.¹⁷⁵ Větší hrozbu představuje spíše druhá situace, kdy země, která neratifikovala jednu z úmluv, může mít úplně stejné rozvojové potřeby jako země,

---

¹⁷⁰ SCHNEIDER, B. Friedrich. Human Rights Conditionality in the EU's Generalised System of Preferences: Legitimacy, Legality and Reform. *Zeitschrift für Europarechtliche Studien* [online]. 2012, č. 15(3), s. 319.

¹⁷¹ BARTELS, Lorand. The WTO Legality of the EU's GSP+ Arrangement. *Journal of International Economic Law* [online]. 2007, č. 10 (4), s. 876-877.

¹⁷² Tamtéž, s. 880.

¹⁷³ TURKSEN, op. cit., s. 965.

¹⁷⁴ NOORDHOEK, op. cit., s. 25-26.

¹⁷⁵ SCHNEIDER, op. cit., s. 325.

která tak učinila. Z toho důvodu se Bartels domnívá, že ratifikace a implementace úmluv není vhodným kritériem pro rozlišení, které země mají určité rozvojové potřeby. Nadto naznačuje, že tyto úmluvy byly vybrány účelově, tak aby mohly být i nadále zahrnuty země, které byly zvýhodněny pod dřívějším režimem v oblasti drog.¹⁷⁶

V kontrastu s tímto tvrzením Ebert konstatuje, že EU namísto přímého poskytování ekonomické pomoci umožňuje rozvojovým zemím, aby samy reagovaly na své rozvojové potřeby tím, že jim poskytuje pobídku v podobě možnosti získání dodatečných celních preferencí. Jedná se tak dle něj o docela účinný způsob poskytování preferencí. Z toho důvodu má za to, že je možné v tomto ohledu stanovit, že režim GSP+ je v souladu se zmocňovací doložkou. Na druhou stranu však připomíná, že GSP+ stojí na velmi nejistém právním základě, i co se týče tohoto základního aspektu.¹⁷⁷

Dle autorky této práce je sice provázání celních preferencí s ratifikací a implementací vybraných úmluv vhodné a zřejmě i účinné z hlediska pobídky jednotlivých rozvojových zemí k udržování určitého standardu lidských práv, ochrany životního prostředí a dalších hodnot, čímž EU může přispívat k udržitelnému rozvoji těchto zemí, nicméně je bezpochyby v rozporu se zmocňovací doložkou dle výkladu podaného Odvolacím orgánem WTO. GSP+ má reflektovat rozvojové potřeby zvýhodněných zemí, na které může být zajisté reagováno osvojením si výše uvedených hodnot zahrnutých v jednotlivých úmluvách. Problémem ale je, že ratifikace příslušných úmluv nereflektuje existenci rozvojové potřeby. Naopak lze dojít k závěru, že v případě že země ratifikuje a účinně provádí uvedené úmluvy, je její ochrana hodnot v nich vymezených na takové úrovni, že rozvojová potřeba země v této oblasti byla úspěšně vyřešena. Použitá úvaha EU vede k absurdnímu závěru, že všechny země, které ratifikovaly a účinně implementovaly uvedené úmluvy, mají rozvojovou potřebu, na kterou je třeba účinně reagovat poskytnutím celních preferencí. Dle

---

¹⁷⁶ BARTELS, 2007, op. cit., s. 877-879.

¹⁷⁷ EBERT, Ch. Franz. *Between Political Goodwill and WTO-Law: Human Rights Conditionality in the Community's New Scheme of Generalised Tariff Preferences (GSP)* [online]. Zentrum für Europäische Rechtspolitik Universität Bremen ZERP, August 2009 [cit. 10. 2. 2016], s. 30-31.

této úvahy by pak i vyspělé země, které samy poskytují GSP, měly mít uvedenou rozvojovou potřebu.

I v případě drogového režimu bylo cílem poskytovat dodatečné preference zemím, které mají problém s výrobou drog nebo s jejich obchodováním. Problém pouze představovala skutečnost, že tyto země byly takto kvalifikovány na základě rozhodnutí ES bez bližšího uvedení konkrétních kritérií. V GSP+ by proto měly být zahrnuty země, které mají problém s ochranou lidských práv, životního prostředí a dalších hodnot, přičemž účinné provádění úmluv by pak mělo sloužit spíše jako signál, že cíl GSP+ byl v případě takové země naplněn, a ta už nepotřebuje dodatečné celní preference. Dle současné právní úpravy EU objektivně hodnotí ratifikaci a implementaci úmluv, ale již objektivně nehodnotí potřeby rozvojových zemí, tak jak bylo požadováno v rozhodnutí Odvolacího orgánu WTO.

Je rovněž problematické, že lze odnímt takto poskytnuté preference na základě důvodů, které přímo nesouvisí se zmíněnými aspekty udržitelného rozvoje (například z důvodů nekalých obchodních praktik). V případě odnětí preferencí na základě těchto důvodů by došlo k diskriminaci, kdy země v podobné situaci nebude zvýhodněna celními preferencemi, ačkoliv má stejnou potřebu rozvoje jako země, která se nedopustila například nekalých obchodních praktik (a které proto nebyly preference odňaty).

Kritérium zranitelnosti

Kritérium zranitelnosti představuje významný problém legality GSP+, protože toto kritérium není definováno s ohledem na rozvojovou zemi, ale týká se poměru jeho dovozu do EU vůči dovozu všech zvýhodněných zemí. Ačkoliv by mohlo být argumentováno, že země s vyšší úrovní vývozu má silnější ekonomiku, a proto není v podobném postavení jako ostatní rozvojové země, toto kritérium nerozlišuje mezi malými a velkými zeměmi. Naopak GSP hodnotí potřebu rozvojové země na základě kritéria, které je nezávislé na postavení rozvojové země. Z toho důvodu je kritérium zranitelnosti na základě celkového dovozu produktů do EU porušením zmocňovací doložky, a mělo by proto dojít k jeho

změně. Schneider navrhuje definovat toto kritérium ve vztahu k příjmům země na hlavu.¹⁷⁸ Dle Bartelse by bylo vhodné navázat kritérium zranitelnosti na některou z kategorií OSN, jako jsou například malé ostrovní rozvojové státy nebo enklávní rozvojové země.¹⁷⁹

Procedura zařazení na seznam zemí zvýhodněných v rámci GSP+

Dle Odvolacího orgánu WTO je pro zajištění dostupnosti preferencí nutné zavést postupy, které umožňují změny v seznamu zvýhodněných zemí.¹⁸⁰ Dle nového nařízení je možné podat žádost o zařazení do GSP+ kdykoliv. Tímto krokem tak byl vyřešen jeden z problematických aspektů režimu GSP+, který byl v minulosti kritizován.

Nereciprocity poskytovaných preferencí

Někteří autoři také zpochybňují nereciprocity GSP+, protože EU požaduje, aby zvýhodněné země ratifikovaly a implementovaly mezinárodní úmluvy.¹⁸¹ Dle odst. 5 zmocňovací doložky však spočívá nereciprocity v tom, že rozvinuté země neočekávají od rozvojových zemí příspěvky, které nejsou konzistentní s jejich individuálními, finančními a obchodními potřebami. Zlepšení lidských práv a práv pracovníků, ochrana životního prostředí a řádná správa nejsou v rozporu s těmito potřebami. Není tak porušen princip nereciprocity.¹⁸²

5.3 EBA

Zmocňovací doložka rovněž zakotvila možnost speciálního zacházení s nejméně rozvinutými zeměmi.¹⁸³ S ohledem na skutečnost, že výhody plynoucí z režimu EBA jsou dostupné pro všechny nejméně rozvinuté země, jež jsou vymezeny OSN na základě objektivních kritérií, a zároveň je vyloučena svévolnost při

---

¹⁷⁸ SCHNEIDER, op. cit., s. 322.

¹⁷⁹ BARTELS, 2007, s. 883-884.

¹⁸⁰ World Trade Organization, Report of the Appellate Body, *European Communities-Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/AB/R, 7 April 2004, odst. 182.

¹⁸¹ GROSSMAN; SYKES, op. cit., s. 56-57.

¹⁸² SCHNEIDER, op. cit., s. 326.

¹⁸³ odst. 2 písm. d) Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries, Decision of 28 November 1979, L/4903

poskytování celních preferencí tím, že nejsou stanoveny žádné další podmínky, které by musely být splněny, je uplatňovaný režim EBA nediskriminační. Lze tak dojít k závěru, že režim EBA lze podřadit pod zmocňovací doložku, a je proto v souladu s právem WTO.

6 Závěr

Hlavním cílem předložené práce byla analýza v současnosti uplatňovaného GSP EU, revidovaného nařízením č. 978/2012, který má dle EU přispět k efektivnějšímu uplatňování preferenčního režimu a který bude více reflektovat potřeby rozvojových zemí. EU je dále přesvědčena o tom, že současný GSP je plně v souladu s pravidly WTO. Autorka si s ohledem na výše uvedená tvrzení stanovila hypotézu, která se skládala ze dvou dílčích tezí.

GSP měl rozvojovým zemím pomoci dosáhnout takové úrovně konkurenceschopnosti, díky níž by se staly hospodářsky soběstačnými a plnohodnotnými partnery v mezinárodním obchodě. Již čtyřicet pět let fungování GSP sice svádí k závěru, že GSP jako takový není vhodným nástrojem rozvoje, neboť v případě řady rozvojových zemí nedošlo ke zlepšení jejich situace, nicméně v případě srovnání současné a předchozí právní úpravy GSP EU je zřejmé, že došlo k jejímu výraznému zlepšení a zefektivnění. Provedená reforma dle názoru autorky umožnila, aby GSP zůstal i nadále relevantním nástrojem rozvoje a efektivně reagoval na specifické postavení rozvojových zemí, a to i přesto, že s ohledem na snižování celních sazeb dle doložky MFN dochází k postupné erozi poskytovaných preferencí. Nový přístup bere více v potaz rozdíly mezi jednotlivými rozvojovými zeměmi, a proto se více zaměřuje na pomoc těm méně rozvinutým z nich. V tomto kontextu tak vyřazení vyspělejších rozvojových zemí z GSP představuje krok k účinnějšímu a pružnějšímu uplatňování celních preferencí, protože chudší země nebudou muset čelit tak výrazné konkurenci. Pozitivním aspektem nového nařízení je rovněž zvýšení prahových hodnot uplatňovaných v rámci graduace a kritéria zranitelnosti zemí zařazených do GSP+, díky kterému došlo k dalšímu odnětí celních preferencí zemím, jejichž průmysl je již dostatečně konkurenceschopný. S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že cíl Evropské komise spočívající v lepším zaměření se na země, které to nejvíce potřebují, byl naplněn. Nová právní úprava rovněž lépe reflektuje zájem podnikatelů (ať již pocházejících z rozvojových zemí či investorů

zvenčí) na stabilitě a předvídatelnosti, neboť i tento aspekt GSP ovlivňuje, zda je možnost celních preferencí rozvojovými zeměmi využita. Na základě provedené analýzy tak bylo potvrzeno, že současný GSP EU pružněji reaguje na potřeby rozvojových zemí.

Součástí stanovené hypotézy bylo dále tvrzení, že GSP EU je plně kompatibilní s právem WTO, které poskytuje právní rámec pro systémy poskytované jednotlivými rozvinutými zeměmi. Ačkoliv má EU za to, že současný GSP je v souladu s pravidly WTO, provedenou analýzou došla autorka k závěru opačnému. Problém nevzniká v případě uplatňování obecného režimu a režimu EBA, nicméně režim GSP+ je bezpochyby v rozporu se zmocňovací doložkou, která umožňuje výjimku z výstavbového principu WTO v podobě doložky MFN. Myšlenka stojící za GSP+ je konzistentní se zmocňovací doložkou, neboť je legitimní provázat udělení dodatečných celních preferencí s respektováním lidských práv a práv pracovníků, ochranou životního prostředí a řádnou správou jako reakce na rozvojové potřeby rozvojových zemí. Problém ovšem nepochybně představuje uplatňované kritérium zranitelnosti, které je mimo jiné založeno na poměru dovozu rozvojové země do EU vůči dovozu všech dalších zvýhodněných zemí. Takto nastavené kritérium není definováno s ohledem na skutečnou situaci a potřebu konkrétní rozvojové země, ale ve vztahu k množství dovozu do EU, a představuje tak spíše ochranu domácího trhu. Je tak jednoznačně v rozporu s požadavkem WTO na použití objektivního kritéria pro hodnocení existence rozvojových, finančních či obchodních potřeb. Dalším problematickým bodem je podmínka ratifikace a implementace vymezených mezinárodních úmluv. Ačkoliv se několik autorů domnívá, že ratifikaci úmluv lze využít jako objektivní kritérium pro stanovení rozvojových potřeb, přiklání se autorka k opačnému názorovému táboru, dle kterého představuje tato podmínka další porušení zmocňovací doložky. Je zřejmé, že samotná ratifikace a implementace předmětných úmluv není zárukou, že zde existuje korespondující rozvojová potřeba zvýhodněné země. Může pak dojít k situaci, kdy se zeměmi mající stejné rozvojové potřeby je zacházeno odlišně, a to z důvodu ratifikace/neratifikace některé z uvedených úmluv. Tento stav je pak zřejmým

porušením požadavku nediskriminace, neboť se zeměmi není zacházeno identicky. Na základě provedené analýzy a s ohledem na výše uvedené bylo tvrzení autorky, že GSP EU je plně kompatibilní s právem WTO vyvráceno, neboť uplatňovaný režim GSP+ není v souladu se zmocňovací doložkou, a tedy i právem WTO jako takovým.

7 Seznam použitých pramenů

7.1 Knižní publikace

ALAVI, Amin M. *Legalization of development in the WTO: between law and politics*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009, xii, 243 s. ISBN 978-90-411-2795-2.

JACKSON, John Howard a Alan O. SYKES. *Legal problems of international economic relations: cases, materials and text on the national and international regulation of transnational economic relations*. 5th ed. St. Paul: Thomson, 2008, 1, 1210 s. ISBN 978-0-314-16026-3.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 549 s. ISBN 978-80-7357-562-5.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Právo Světové obchodní organizace a další kapitoly z mezinárodního ekonomického práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 222 s. ISBN 978-80-210-5154-6.

7.2 Odborné články

BARTELS, Lorand. The WTO Enabling Clause and Positive Conditionality in the European Community's GSP Program. *Journal of International Economic Law* [online]. 2003, č. 6 (2), s. 507-532 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=8e40be04-c934-4118-80d6-bc3df0939fe6%40sessionmgr4001&hid=4206>

BARTELS, Lorand. The WTO Legality of the EU's GSP+ Arrangement. *Journal of International Economic Law* [online]. 2007, č. 10 (4), s. 869-886 [cit. 25. 2. 2016]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=7&sid=8e40be04-c934-4118-80d6-bc3df0939fe6%40sessionmgr4001&hid=4206>

BARTELS, Lorand; HÄBERLI, Christian. Binding Tariff Preferences for Developing Countries under Article II GATT. *Journal of International Economic Law* [online]. 2010, č. 13 (4), s. 969-995 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=8e40be04-c934-4118-80d6-bc3df0939fe6%40sessionmgr4001&hid=4206>

BEHNAM, M. Reza. Development and Structure of the Generalized System of Preferences. *Journal of World Trade Law* [online]. 1975, č. 9 (4), s. 442-458 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?id=TRAD1975032>

BERETTA, C. Laura. Reforming the EU GSP in Europe: Defining the New Map of Tariff Preferences and Supply Options. *Global Trade and Customs Journal* [online]. 2013, č. 8(7&8), s. 217-223 [cit. 22. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DGTCTJ2013030%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=GTCTJ2013030&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

COLE, N. Anthony. Labor Standards and the Generalized System of Preferences: The European Labor Incentives. *Michigan Journal of International Law* [online]. 2003, č. 25(1), s. 179-210 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/mjil25&div=12&start_page=179&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults

CUYVERS, Ludo. The impact of the EU Generalized System of Preferences on exports and GSP utilization by Asian and Latin American countries. *Journal of International Trade Law and Policy* [online]. 2013, č. 12(1), s. 80-97 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1368666593/fulltextPDF/D09AEAD4A1C4F8CPQ/1?accountid=16531>

DOS SANTOS, Norma Breda; CUNHA, Raphael; FARIAS, Rogério. Generalized System of Preferences in General Agreement on Tariffs and Trade/World Trade Organization: History and Current Issues. *Journal of World Trade* [online]. 2005, č. 39(4), s. 637-670 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD2005039%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD2005039&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

GROSSMAN, M. Gene; SYKES, O. Alan. (2005). A preference for development: the law and economics of GSP. *World Trade Review* [online]. 2005, č. 4, s. 41-67 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=292444&fileId=S1474745605002156>

HARRISON, James. Incentives for Development: The EC's Generalized System of Preferences, India's WTO Challenge and Reform. *Common Market Law Review* [online]. 2005, č. 42 (6), s. 1663-1689 [cit. 14. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DCOLA2005047%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=COLA2005047&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

HART, Michael; DYMOND, Bill. Special and Differential Treatment and the Doha "Development" Round. *Journal of World Trade* [online]. 2003, č. 37 (2), s. 395-415 [cit. 14. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD2003021%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD2003021&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

HURNI, S. Bettina. Evolution of the Generalized System of Preferences of the European Communities: a Perspective. *Journal of World Trade Law* [online]. 1976, č. 10 (4), s. 383-389 [cit. 10. 12. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD1976032%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD1976032&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

KISHORE, Pallavi. Special and Differential Treatment in the Multilateral Trading System. *Chinese Journal of International Law* [online]. 2014, č. 13(2), s. 363-394 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=5f971aa4-ad27-4eed-b0a0-7c1ae41617bf%40sessionmgr198&hid=102>

MATHIS, H. James. Benign Discrimination and the General System of Preferences (GSP): WTO – Report of the Appellate Body, 7 April 2004, European Communities – Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries. WT/DS246/AB/R. *Legal Issues of Economic Integration* [online]. 2004, č. 31(4), s. 289–304 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DLEIE2004023%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=LEIE2004023&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

MURRAY, Tracy. E. E. C. Enlargement and Preference for the Developing Countries. *The Economic Journal* [online]. 1973, č. 83(331), s. 853-857 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/pdf/2230674.pdf?acceptTC=true>

PEERS, Steve. Reform of the European Community's Generalized System of Preferences – A missed opportunity. *Journal of World Trade* [online]. 1995, č. 29(6), s. 79-96 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD1995043%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2>

[F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD1995043&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0](http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0)

QUICK, Reinhard; SCHMÜLLING, Ulrike. A New Approach to Preferences: The Review of the European GSP Scheme. *Global Trade and Customs Journal* [online]. 2011, č. 6(1), s. 9-15 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DGTCTCJ2011002%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=GTCTCJ2011002&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

SCHNEIDER, B. Friedrich. Human Rights Conditionality in the EU's Generalised System of Preferences: Legitimacy, Legality and Reform. *Zeitschrift für Europarechtliche Studien* [online]. 2012, č. 15(3), s. 301-328 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://paulus.rewi.hu-berlin.de/Mitarbeiter/Schneider%20-%20ZEuS%203-2012%20301-328%20-%20Human%20Rights%20Conditionality%20in%20the%20EUs%20GSP.pdf>

SRINIVASAN, N. Thirukodikaval. Developing Countries in the World Trading System: From GATT, 1947, to the Third Ministerial Meeting of WTO, 1999. *The World Economy* [online]. 1999, č. 22(8), s. 1047-1064 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9701.00247/pdf>

TURKSEN, Umut. The WTO Law and the EC's GSP+ Arrangement. *Journal of World Trade* [online]. 2009, č. 43(5), s. 927-968 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD2009037%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD2009037&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

WAER, Paul; DRIESSEN Bart. The New European Union Generalised System of Preferences: A Workable Compromise in the EU – but a Better Deal for Developing Countries? *Journal of World Trade* [online]. 1995, č. 29(4), s. 97-124 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.kluwerlawonline.com/document.php?requested=document.php%3Fid%3DTRAD1995025%26type%3Dhitlist%26num%3D0%23xml%3Dhttp%3A%2F%2Fwww.kluwerlawonline.com%2Fpdfhits.php%3Ftype%3Dhitlist%26num%3D0&id=TRAD1995025&type=hitlist&num=0#xml=http://www.kluwerlawonline.com/pdfhits.php?type=hitlist&num=0>

ZHOU, Weifeng; CUYVERS, Ludo. The effectiveness of EU's Generalised System of Preferences: Evidence from ASEAN countries. *Journal of International Trade Law and Policy* [online]. 2012, č. 11(1), s. 65-81 [cit. 10. 2. 2016].

Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1012067057/fulltextPDF/70121D8768BF4590PQ/1?accountid=16531>

7.3 Elektronické prameny

About GSP. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. UNCTAD, 2013 [cit. 22. 11. 2015]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/DITC/GSP/About-GSP.aspx>

Australian Bureau of Statistics. *Official Year Book of Australia No. 61, 1975 and 1976* [online]. Canberra, Australia, 1974 [cit. 22. 11. 2015]. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=LgMwMIo4mrgC&pg=PA323&lpg=PA323&q=australia+generalised+system+of+preferences+1966&source=bl&ots=URwc-BQeWz&sig=9IRp8d6r9prDceLdHe255mDPxcg&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwi j6uT-4pPLAhVHhiwKHdORBzwQ6AEILzAC#v=onepage&q=australia%20generalised%20system%20of%20preferences%201966&f=false>

Comission of the European Communities. *Accompanying document to the Council Regulation applying a scheme of generalised tariff preferences for the years 2009-2011, Impact Assessment Report* [online]. 21. 12. 2007, SEC (2007) 1726, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2007/sec_2007_1726_en.pdf

Developing countries in the Multilateral Trading System: Past and Present. Background document, *High Level Symposium on Trade and Development*, Development Division, WTO, Geneva [online]. 1999, 48 s. [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/devel_e/tr_dvbadoc_e.doc

EBERT, Ch. Franz. *Between Political Goodwill and WTO-Law: Human Rights Conditionality in the Community's New Scheme of Generalised Tariff Preferences (GSP)* [online]. Zentrum für Europäische Rechtspolitik Universität Bremen ZERP, August 2009 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1721678

European Commission. *An Introduction to the EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. July 2008, DG Trade, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/139962.htm>

European Commission. *Generalised Scheme of Preferences (GSP): 10 countries to benefit from EU preferential trade scheme GSP+ as of 1 January 2014* [online]. 30. 12. 2013, Brussels, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1006>

European Comission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/december/tradoc_150164.pdf

European Commission. *The EU Scheme of Generalised Tariff Preferences* [online]. 17. 3. 2009, DG Trade, Civil Society Dialogue, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/march/tradoc_142658.pdf

Evropská komise. *Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě: Zpráva o všeobecném systému preferencí za období 2014–2015* [online]. 28. 1. 2016, COM (2016) 29 final, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-29-CS-F1-1.PDF>

Generalized System of Preferences: Handbook on the Scheme of the European Community. *United Nations Conference on Trade and Development* [online]. United Nations, 2008 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://unctad.org/en/Pages/DITC/GSP/About-GSP.aspx>

KECK, Alexander; LOW, Patrick. *Special and Differential Treatment in the WTO: Why, When and How?* [online]. World Trade Organization: Economic Research and Statistics Division. January 2004 [cit. 22. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd200403_e.htm

Komise Evropských společenství. *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a parlamentnímu výboru, Rozvojové země, mezinárodní obchod a udržitelný rozvoj: Úloha Všeobecného systému preferencí (GSP) Společenství na desetiletí 2006/2015* [online]. 7. 7. 2004, COM (2004) 461, [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2005/march/tradoc_121940.pdf

NOORDHOEK, Willemijn. *Human Rights in the Law of the World Trade Organization: The Case of the European Generalized System of Preferences* [online]. Amsterdam Center for International Law and Amsterdam Center for European Law and Governance, 15. 1. 2010 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1537028

PANAGARIYA, Arvind. *EU Preferential Trade Policies and Developing Countries* [online]. 27. 8. 2002 [cit. 8. 11. 2015].

Dostupné z: <http://econwpa.repec.org/eps/it/papers/0308/0308014.pdf>

The G77 and China Rome Chapter. *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. FAO, 2016 [cit. 10. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.fao.org/g77/g77-home/historical-background/en/>

The Trade Negotiations and Developing Countries. Report by the Chairman of the Sub-Committee on the Participation of Less-Developed Countries, COM.TD/W/37. [online]. *Committee on Trade and Development*, 1967 [cit. 22. 11. 2015]. Dostupné z: <https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/COMTD/W37.PDF>

Understanding the WTO: Developing countries. Overview. *World Trade Organization* [online]. World Trade Organization, 2015 [cit. 22. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/dev1_e.htm.

World Trade Organization, Report of the Appellate Body, *European Communities – Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/AB/R, 7. 4. 2004, [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z:

[https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds246/ab/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScrip%20tedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds246/ab/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScrip%20tedSearch&languageUIChanged=true#)

World Trade Organization, Report of the Panel, *European Communities – Conditions for the Granting of Tariff Preferences to Developing Countries*, WT/DS246/R, 1. 12. 2003, [cit. 20. 2. 2016]. Dostupné z:

[https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=\(@Symbol=%20wt/ds246/r*%20not%20rw*\)&Language=ENGLISH&Context=FomerScrip%20tedSearch&languageUIChanged=true#](https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx?Query=(@Symbol=%20wt/ds246/r*%20not%20rw*)&Language=ENGLISH&Context=FomerScrip%20tedSearch&languageUIChanged=true#)

7.4 Právní předpisy

Council Regulation (EC) No 3281/94 of 19 December 1994 applying a four-year scheme of generalized tariff preferences (1995 to 1998) in respect of certain industrial products originating in developing countries. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31994R3281&qid=1456395842627&from=EN>

Council Regulation (EC) No 1256/96 of 20 June 1996 applying multiannual schemes of generalized tariff preferences from 1 July 1996 to 30 June 1999 in respect of certain agricultural products originating in developing countries. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31996R1256&rid=11>

Council Regulation (EC) No 2820/98 of 21 December 1998 applying a multiannual scheme of generalised tariff preferences for the period 1 July 1999 to 31 December 2001. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:357:0001:0112:EN:PDF>

GATT Contracting Parties, *Differential and More Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries*, Decision of 28 November 1979, L/4903 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling_e.pdf

GATT Contracting Parties, *Generalized System of Preferences (GSP Decision)*, Decision of 25 June 1971, BISD 18S/24 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/246r_e_e.doc

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 512/2011 ze dne 11. května 2011, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 732/2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R0512&qid=1456396499481&from=EN>

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 ze dne 25. října 2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 732/2008. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R0978&qid=1456396575845&from=EN>

Nařízení Komise (EHS) č. 2454/93 ze dne 2. července 1993, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31993R2454&qid=1456502044766&from=EN>

Nařízení Komise (ES) č. 1547/2007 ze dne 20. prosince 2007, kterým se stanoví přechodné období pro vynětí Kapverdské republiky ze seznamu zvýhodněných zemí, na něž se vztahuje zvláštní režim pro nejméně rozvinuté země, jak je stanoveno v nařízení Rady (ES) č. 980/2005 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1547&qid=1456512331319&from=EN>

Nařízení Komise (EU) č. 1063/2010 ze dne 18. listopadu 2010, kterým se mění nařízení (EHS) č. 2454/93, kterým se provádí nařízení Rady (EHS) č. 2913/92, kterým se vydává celní kodex Společenství. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R1063&qid=1456511363182&from=EN>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1421/2013 ze dne 30. října 2013, kterým se mění přílohy I, II a IV nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1421&from=CS>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1015/2014 ze dne 22. července 2014, kterým se mění přílohy II a III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a zrušuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 154/2013. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1015&from=EN>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1016/2014 ze dne 22. července 2014, kterým se mění příloha II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1016&from=EN>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1386/2014 ze dne 19. srpna 2014, kterým se mění příloha III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1386&from=CS>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/602 ze dne 9. února 2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012, pokud jde o prahovou hodnotu vymezenou v bodě 1 písm. b) přílohy VII uvedeného nařízení. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0602&qid=1456509235833&from=EN>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1978 ze dne 28. srpna 2015, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012, pokud jde o způsoby použití článku 8 uvedené v příloze VI zmíněného nařízení. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R1978&from=CS>

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1979 ze dne 28. srpna 2015, kterým se mění přílohy II, III a IV nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1456589612916&uri=CELEX:32015R1979>

Nařízení Rady (ES) č. 552/97 ze dne 24. března 1997, kterým se Myanmarскому svazu dočasně ruší přístup k všeobecným celním preferencím. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997R0552&from=CS>

Nařízení Rady (ES) č. 2501/2001 ze dne 10. prosince 2001 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí v období od 1. ledna 2002 do 31. prosince 2004. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001R2501&qid=1456396079725&from=EN>

Nařízení Rady (ES) č. 980/2005 ze dne 27. června 2005, o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005R0980&qid=1456396308823&from=EN>

Nařízení Rady (ES) č. 732/2008 ze dne 22. července 2008 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí pro období od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2011 a o změně nařízení (ES) č. 552/97, č. 1933/2006 a nařízení Komise (ES) č. 1100/2006 a č. 964/2007. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0732&qid=1456396392373&from=EN>

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1213/2012 ze dne 17. prosince 2012 o pozastavení celních preferencí pro některé země zvýhodněné v rámci systému GSP ve vztahu k některým třídám systému GSP podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012R1213&qid=1456587843551&from=CS>

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb., dohoda o zřízení Světové obchodní organizace. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 11. 2015].

Vládní vyhláška č. 59/1948 Sb., kterou se uvádí v prozatímní platnost Všeobecná dohoda o clech a obchodu ze dne 30. října 1947. In: *ASPI* [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 8. 11. 2015].

8 Přílohy

8.1 Příloha č. 1: Země vyloučené z GSP¹⁸⁴

33 zámořských zemí a území, které již mají uzavřené preferenční dohody s EU nebo náleží k rozvinutým zemím:

Anguilla, Nizozemské Antily, Antarktida, Americká Samoa, Aruba, Bermudy, Bouvetův ostrov, Kokosové ostrovy, Vánoční ostrov, Falklandy, Gibraltar, Grónsko, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy, Guam, Heardův ostrov a McDonaldovy ostrovy, Britské indickooceánské území, Kajmanské ostrovy, Severní Mariany, Montserrat, Nová Kaledonie, Norfolk, Francouzská Polynésie, St. Pierre a Miquelon, Pitcairn, Svatá Helena, Turks a Caicos, Francouzská jižní území, Tokelau, Menší odlehlé ostrovy USA, Britské Panenské ostrovy, Americké Panenské ostrovy, Wallis a Futuna, Mayotte

34 zemí s uzavřenými preferenčními dohodami:

Euromed (6): Alžírsko, Egypt, Jordánsko, Libanon, Maroko, Tunisko

Cariforum (14): Belize, Svatý Kryštof a Nevis, Bahamy, Dominikánská republika, Antigua a Barbuda, Dominika, Jamajka, Sv. Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Barbados, Trinidad a Tobago, Grenada, Guyana, Surinam

Dohody o ekonomickém partnerství (8): Pobřeží slonoviny, Ghana, Kamerun, Keňa, Namibie, Botswana, Svazijsko, Fidži

Východní a Jižní Afrika (3): Seychely, Mauritius, Zimbabwe

Pacifik (1): Papua Nová Guinea

Jiné (2): Mexiko, Jihoafrická republika

8 zemí s vysokými příjmy (dle Světové banky): Saudská Arábie, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Spojené arabské emiráty, Omán, Brunej, Macao

---

¹⁸⁴ Údaje k 1. 1. 2014. Převzato od European Commission. *The EU's new Generalised Scheme of Preferences (GSP): Highlights of the new GSP* [online]. December 2012 [cit. 10. 2. 2016].

12 zemí s vyššími středními příjmy: Argentina, Brazílie, Kuba, Uruguay,
Venezuela, Bělorusko, Rusko, Kazachstán, Gabon, Libye, Malajsie

8.2 Příloha č. 2: Země zařazené do režimu GSP¹⁸⁵

Stav k 1. 1. 2014: Arménie, Ázerbájdžán**, Bolívie, Cookovy ostrovy, Čína*, Ekvádor*, Federativní státy Mikronésie, Filipíny, **Gruzie**, *Guatemala*, *Honduras*, Indie, Indonésie, Írán**, **Irák**, Kapverdy, *Kolumbie*, Kongo, *Kostarika*, Kyrgyzstán, Maledivy*, **Marshallovy ostrovy**, Mongolsko, Nauru, Nigérie, *Nikaragua*, Niue, *Panama*, Paraguay, Pákistán, *Peru*, *Salvador*, Srí Lanka, Sýrie, Tádžikistán, Thajsko*, **Tonga**, Turkmenistán¹⁸⁶, Ukrajina, Uzbekistán, Vietnam

Pozn.: Země označené kurzívou byly z GSP vyřazeny s účinkem od 1. 1. 2016, protože preferenční zacházení bylo zajištěno Dohodou o volném obchodu. Země označené * byly od 1. 1. 2015 vyřazeny na základě příjmů. Země označené ** byly vyřazeny 22. 2. 2014 na základě příjmů. Země označené tučně budou vyňaty z GSP od 1. 1. 2017.

Od 1. října 2014 byly na základě nařízení č. 1016/2014¹⁸⁷ do GSP zařazeny Botswana, **Fidži**¹⁸⁸, Ghana, **Kamerun**, Keňa, Namibie, Pobřeží slonoviny a Svazijsko.¹⁸⁹

---

¹⁸⁵ Do režimu GSP jsou dále zařazeny země EBA, vyjmenované v příloze č. 5.

¹⁸⁶ Turkmenistán vyřazen na základě příjmů k 1. 1. 2016 na základě nařízení č. 1015/2014/EU.

¹⁸⁷ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1016/2014 ze dne 22. července 2014, kterým se mění příloha II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁸⁸ Fidži by bylo vyňato už proto, že se stalo zemí s vyššími středními příjmy.

¹⁸⁹ Botswana a Namibie byly zařazeny do 31. prosince 2015.

8.3 Příloha č. 3: Země zařazené do režimu GSP+

Stav k 1. 1. 2014: Arménie, Bolívie, Ekvádor¹⁹⁰, *Gruzie*, Guatemala*, Kapverdy, Kostarika*, Mongolsko, Panama*, Paraguay, Pákistán, Peru*, Salvador*

Pozn.: Země označené * přestaly být zvýhodněnou zemí v rámci systému GSP+ od 1. 1. 2016. Země označené kurzívou budou z GSP+ vyřazeny od 1. 1. 2017.

Filipíny byly zařazeny do GSP+ dne 18. 12. 2014 na základě nařízení č. 1386/2014.¹⁹¹

Zdroj:

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1015/2014 ze dne 22. července 2014, kterým se mění přílohy II a III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí a zrušuje nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 154/2013. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016];

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1979 ze dne 28. srpna 2015, kterým se mění přílohy II, III a IV nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

---

¹⁹⁰ Podle nařízení č. 1015/2014/EU byl Ekvádor vyřazen z režimu GSP+ od 1. 1. 2015.

¹⁹¹ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1386/2014 ze dne 19. srpna 2014, kterým se mění příloha III nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

8.4 Příloha č. 4: Země zařazené do režimu EBA¹⁹²

Afrika: Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Čad, Demokratická republika Kongo, Džibutsko, Eritrea, Etiopie, Gambie, Guinea, Guinea-Bissau, Jižní Súdán, Komory, Lesotho, Libérie, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritánie, Mozambik, Niger, Rovnicková Guinea, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Somálsko, Středoafriická republika, Súdán, Svatý Tomáš a Princův ostrov, Tanzanie, Togo, Uganda, Zambie

Asie: Afghánistán, Bangladéš, Bhútán, Jemen, Kambodža, Laos, Myanmar/Barma, Nepál, Východní Timor

Austrálie a Pacifik: Kiribati, Samoa¹⁹³, Šalamounovy ostrovy, Tuvalu, Vanuatu

Karibik: Haiti

---

¹⁹² Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 1421/2013 ze dne 30. října 2013, kterým se mění přílohy I, II a IV nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

¹⁹³ Samoa byla vyřazena ze seznamu nejméně rozvinutých zemí OSN v roce 2014, přičemž může nadále profitovat z EBA po dobu přechodného tříletého období od vstupu nařízení o vynětí zvýhodněné země v platnost. Od 1. 1. 2019 tak Samoa ztrácí preference v rámci režimu EBA. Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2015/1979 ze dne 28. srpna 2015, kterým se mění přílohy II, III a IV nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 978/2012 o uplatňování systému všeobecných celních preferencí. In: *EUR-Lex* [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 2. 2016].

8.5 Příloha č. 5: Preferenční dovoz v rámci GSP

Hodnota preferenčního dovozu za všechny země v systému GSP (v tisících EUR)

	2013			2014			1. polovina 2015		
	Způsobilý dovoz v systému GSP	Preferenční dovoz v systému GSP	Míra využití	Způsobilý dovoz v systému GSP	Preferenční dovoz v systému GSP	Míra využití	Způsobilý dovoz v systému GSP	Preferenční dovoz v systému GSP	Míra využití
Standardní režim GSP	43 496 032	31 084 841	71,5%	38 776 162	27 268 569	70,3%	23 706 789	15 537 599	65,5%
režim GSP+	8 596 443	5 989 219	69,7%	9 805 876	6 479 923	66,1%	5 694 967	3 517 874	61,8%
režim EBA	17 418 142	14 466 191	83,1%	19 567 198	17 048 607	87,1%	11 678 495	10 817 572	92,6%
Celý systém GSP	69 510 618	51 540 251	74,1%	68 149 235	50 797 100	74,5%	41 080 251	29 873 045	72,7%

Zdroj: Evropská komise. *Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě: Zpráva o všeobecném systému preferencí za období 2014–2015* [online]. 28. 1. 2016, COM (2016) 29 final, [cit. 10. 2. 2016], s. 19. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/CS/1-2016-29-CS-F1-1.PDF>